



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DELEGATURA W ZIELONEJ GÓRZE

LZG.410.8.4.2024

Pan
Paweł Gzyl – Dyrektor Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Szczecinie
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
w Szczecinie
ul. Trzcinowa 10, 70-893 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/094 – Adaptacja gospodarki leśnej Lasów Państwowych do zmian klimatycznych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra

tel. 48684106600, lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie (dalej: <i>RDLP</i>), ul. Trzciniowa 10, 70-893 Szczecin
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Gzyl, Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie od dnia 20 sierpnia 2024 roku (dalej: <i>Dyrektor RDLP</i> lub <i>Dyrektor</i>), od dnia 9 lipca do dnia 19 sierpnia 2024 r. pełniący obowiązki Dyrektora RDLP. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Andrzej Szelażek, Dyrektor RDLP, od dnia 23 lipca 2018 roku do dnia 19 stycznia 2024 r. oraz Jarosław Staniszewski, od dnia 19 stycznia do dnia 1 marca 2024 roku pełniący obowiązki Dyrektora RDLP, od dnia 1 marca do dnia 9 lipca 2024 roku Dyrektora RDLP.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania inicjujące, koordynujące oraz nadzorcze, zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024 do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mogących mieć wpływ na ocenę realizacji kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ , z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Cezary Romanczenko, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/55/2024 z dnia 24 czerwca 2024 r.

(akta kontroli str. 1-4/B)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

RDLP podejmowała działania inicjujące, koordynujące oraz nadzorcze, zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Przygotowanie organizacyjne RDLP oraz planowanie zadań związanych z gospodarką leśną było prawidłowe.

Zatwierdzenie planów finansowo-gospodarczych RDLP, poprzedzone było rzetelnymi analizami obejmującymi planowane poziomy pozyskania drewna określone w planach urządzania lasu dla nadleśnictw.

RDLP monitorowała przebieg zmian w ekosystemach leśnych związanych z sytuacjami kryzysowymi lub szkodami dla gospodarki leśnej oraz realizowała zadania związane z zapobieganiem rozprzestrzenianiu się w środowisku inwazyjnych gatunków obcych. W RDLP monitorowano realizację przez nadleśnictwa wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej oraz zadań w zakresie składania przez nadleśnictwa wniosków o ustanowienie lasów jako ochronne, a także realizację przez nadleśnictwa zadań w zakresie właściwego utrzymywania stanu dojazdów pożarowych oraz rozbudowy ich sieci.

RDLP brała udział w ustanawianiu leśnych kompleksów promocyjnych na terenie dwóch nadleśnictw oraz pełniła funkcję doradczą dla nadleśnictw w zakresie przejmowania w zarząd Lasów Państwowych gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa przeznaczonych do zalesienia. RDLP wspierała merytorycznie nadleśnictwa w sprawach związanych z nabywaniem nieruchomości przez nadleśnictwa oraz przeprowadzała kontrole prawidłowości prowadzenia gospodarki leśnej w nadleśnictwach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. RDLP jako jednostka organizacyjna Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (dalej: *PGL LP* lub *LP*), zarządzała lasami Skarbu Państwa położonymi w północno-zachodniej Polsce, w granicach zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, północnej części województwa lubuskiego i w zachodnim fragmencie województwa wielkopolskiego. Tereny leśne RDLP stanowiły obszary zróżnicowane, położone w dwóch krainach przyrodniczo-leśnych i obejmujące mezoregiony³. Jednostkami organizacyjnymi i nadzorowanymi przez RDLP było 35 nadleśnictw⁴ oraz dwa zakłady regionalne LP⁵.

(akta kontroli str. 20-21, 57-58, 98-99, 142-143, 180-181, 220-221, 259-260, 300-302)

Powierzchnia nadzorowanych przez RDLP nadleśnictw w poszczególnych latach okresu kontrolowanego wyniosła⁶ 692.025,59 ha (2023 rok).

(akta kontroli str. 5-6, 9-10/D)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ To jest w Krainie Bałtyckiej: Wolińsko-Trzebiatowski, Puszczy Wkrzańskiej i Goleniowskiej, Puszczy Bukowej i Równiny Wełtyńskiej, Równiny Nowogardzkiej, Równiny Pyrzyckiej, Pojezierza Myśliborskiego, Pojezierza Choszczeńskiego oraz w Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej: Równiny Gorzowskiej, Pojezierza Dobiegniewskiego, Równiny Drawskiej, Ujście Warty, Puszczy Noteckiej, Pojezierza Łagowskiego, Równiny Nowotomyskiej.

⁴ To jest Nadleśnictwa: Barlinek, Bierzwnik, Bogdaniec, Bolewice, Chojna, Choszczno, Dębno, Dobrzany, Drawno, Głusko, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Karwin, Kliniska, Kłodawa, Lubniewice, Łobez, Mieszkowice, Międzychód, Międzyrzecz, Międzyzdroje, Myślibórz, Nowogard, Ośno Lubuskie, Resko, Rokita, Różańsko, Rzepin, Skwierzyna, Smolarz, Strzelce Krajeńskie, Sulęcín, Trzciel, Trzebież.

⁵ To jest Zespół Składowic Lasów Państwowych w Stargardzie i Ośrodek Transportu Leśnego w Gorzowie Wielkopolskim.

⁶ Sprawozdawczość w RDLP w zakresie powierzchni, realizowana była według stanu na dzień 31 grudnia każdego roku. Według stanów na dzień 31 grudnia 2019 roku, 2020 roku, 2021 roku, 2022 roku i 2023 r.

Strukturę organizacyjną RDLP stanowiły pionowy, wydziały, zespoły i stanowiska pracy. Pionowi Dyrektora podlegały: Wydział Organizacji i Kadr, Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego, Wydział Promocji i Mediów, Stanowisko ds. Ochrony Danych – Inspektor Ochrony Danych, Stanowisko Regionalnego Inspektora Straży Leśnej i Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Regionalnym. Z kolei pionowi Zastępcy Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej podlegały: Wydział Hodowli Lasu, Wydział Ochrony Lasu, Zespół ds. Ochrony Przyrody, Wydział Zarządzania Zasobami Leśnymi, Wydział Urządzania Lasu i Geoinformatyki i Stanowisko ds. Ochrony Przeciwpowodzi. Natomiast pionowi Dyrektora ds. Ekonomicznych podlegały: Wydział Księgowości, Wydział Analiz i Planowania, Wydział Infrastruktury Leśnej, Wydział Informatyki, w tym Zespół ds. programowania, Wydział Administracji, Zespół ds. Zamówień Publicznych, Wydział Marketingu, Wydział Użytkowania Lasu, w tym stanowisko Pracy Brakarza Regionalnego, Wydział Projektów Rozwojowych.

(akta kontroli str. 21-302)

Na dzień 30 czerwca 2024 roku zatrudnienie w RDLP obejmowało 87,3 etatu. Szczegółowe zakresy zadań dla wydziałów i stanowisk zawarto⁷ w Regulaminie Organizacyjnych RDLP, a zadania poszczególnych pracowników zostały powierzone w formie pisemnej.

(akta kontroli str. 5-6, 9-10/D, 303-306)

Pracownicy Biura RDLP posiadali wykształcenie specjalistyczne oraz niezbędne doświadczenie, tj. 83 posiadało wykształcenie wyższe, w tym 49 leśne. W okresie objętym kontrolą pracownicy podnosili i doskonalili swoje kwalifikacje zawodowe, m.in. poprzez udział w szkoleniach, realizowanych w oparciu o roczne plany szkoleń oraz plany dokształcania i podnoszenia kwalifikacji pracowników. Szkolenia dotyczyły m.in. zagadnień: usług leśnych, gospodarki łowieckiej, urządzania lasu, ochrony siedlisk przyrodniczych, ochrony i hodowli lasu, gleboznawstwa leśnego, Systemu Informatycznego Lasów Państwowych (dalej: *SILP*), Bezpieczeństwa i Higieny Pracy (dalej: *BHP*), źródeł energii odnawialnej, rozwiązań technologicznych w branży budownictwa drewnianego, zarządzania kadrami. Pracownicy Biura RDLP uczestniczyli również w konferencjach dotyczących zagadnień związanych z adaptacją gospodarki leśnej do zmian klimatycznych⁸.

(akta kontroli str. 303-419)

W Biurze RDLP utworzono Stanowisko ds. Ochrony Przeciwpowodzi (dalej: *stanowisko ds. ppoż.*) do zadań którego należało m.in. prowadzenie i koordynacja działań dotyczących szkoleń w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu. Stwierdzono, że w okresie kontrolowanym pracownik zatrudniony na ww. stanowisku, posiadał odpowiednie wykształcenie oraz odbywał szkolenia z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Pracownik ten przeprowadzał dla pracowników Biura RDLP oraz dla pełnomocników nadleśniczego i obsad samochodów patrolowo-

⁷ W Regulaminie Organizacyjnym RDLP nie zawarto regulacji dotyczących odrębnego stanowiska dotyczącego adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych.

⁸ To jest: konferencji dotyczącej realizacji projektu pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków związanych z pożarami lasów” (lata 2019 - 2023), konferencji dotyczącej realizacji projektu pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych (2022 rok), konferencjach pn. „Wpływ zmian klimatu na zasoby przyrodnicze województwa zachodniopomorskiego” (2019 rok) i konferencji pn. „Wpływ zmian klimatu na zasoby przyrodnicze województwa wielkopolskiego” (2019 rok), konferencji Akademii Brandenburskiej – pn. „Niezbędne dostosowania leśnictwa i rolnictwa wobec zmian klimatu - systemy agroleśne i sady” (2021 rok), konferencji pn. „Ochrona przyrody i zrównoważona gospodarka leśna w obliczu zmian klimatycznych” (2022 rok) oraz konferencji pn. „Puszcza Wkrzańska - woda w krajobrazie, a zmiany klimatu” (2022 rok).

gaśniczych⁹, szkolenia z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu, a także szkolenia dla operatorów bezzałogowych statków powietrznych oraz w zakresie koordynacji gaśniczych działań lotniczych. Ponadto pracownicy Biura RDLP odbywali równolegle szkolenia oraz byli uczestnikami narad z zakresu ochrony przeciwpożarowej¹⁰.

(akta kontroli str. 303-419)

Działania RDLP zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych miały charakter interdyscyplinarny i stanowiły wspólne działania poszczególnych komórek organizacyjnych Biura RDLP. I tak w ramach realizacji zadań przez:

- Wydział Hodowli Lasu było to: podejmowanie działań mających na celu, m.in.: zwiększanie różnorodności gatunkowej drzewostanów, zwiększanie różnorodności strukturalnej i wiekowej drzewostanów, zachowanie i zwiększanie wewnątrzgatunkowej zmienności genetycznej, zwiększanie odporności poszczególnych osobników na stresy o charakterze abiotycznym i biotycznym, przebudowa drzewostanów odznaczających się wysokim ryzykiem powstania różnego rodzaju szkód oraz niedopuszczanie do nadmiernego wzrostu zasobności drzewostanów;

- Wydział Ochrony Lasu było to: monitorowanie, ocena zagrożenia i zapobieganie rozprzestrzenianiu się szkodliwych organizmów¹¹, ochrona przed skutkami działania czynników abiotycznych¹², opracowanie dokumentu pn. „Zasady postępowania mającego na celu ograniczenie skutków pogarszającego się stanu sanitarnego drzewostanów”¹³ (ograniczanie szkód wyrządzanych przez owady foliofagiczne, owady kambio- i ksylofagiczne, szkodniki pierwotne, wtórne oraz szkodniki korzeni, a także choroby grzybowe i zwierzyne);

- Wydział Urządzania Lasu i Geoinformatyki było to: ustalenie hierarchii potrzeb dotyczących drzewostanów¹⁴, propozycje dodatkowych typów drzewostanów lub modyfikacji drzewostanów¹⁵, wykonywanie ortofotomapy dla nadleśnictw przed przystąpieniem do opracowania projektu PUL, w tym wykonanie ortofotomapy z wykorzystaniem bezzałogowych statków powietrznych (dalej: bsp)¹⁶, udostępnianie danych teledetekcyjnych dla wszystkich pracowników jednostek organizacyjnych i nadzorowanych przez RDLP¹⁷;

⁹ Pełnomocnicy nadleśniczego i obsady samochodów patrolowo-gaśniczych byli zobowiązani do odbycia takiego szkolenia na podstawie pkt 2.6.1 „Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu” wprowadzonej zarządzeniem Nr 81 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych (dalej: DGLP) z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych.

¹⁰ To jest: szkolenie z zasad bezpieczeństwa pożarowego (2021 i 2023 rok) oraz narady RDLP w zakresie ochrony przeciwpożarowej (2019, 2023 i 2024 rok).

¹¹ Działanie realizowane poprzez analizę danych zawartych w systemie informatycznym Lasów Państwowych, w tym kart sygnalizacyjnych, kart ewidencyjnych drzewostanu.

Lustracje terenowe zagrożonych drzewostanów i wypracowywanie sposobów postępowania.

¹² Usuwanie skutków związanych ze zmianami klimatycznymi – suszy, zamierania drzew oraz skutków anomalii pogodowych – huraganowych wiatrów, burz, gradobicia. Dbłość stan sanitarny lasu - bieżące usuwanie posuszu, wywrotów i złomów zgodnie z „Instrukcją Ochrony Lasu”, właściwa rotacja drewna.

¹³ Opracowanie stanowiące kompendium wiedzy, dotyczące sposobu postępowania w zakresie ograniczania zagrożenia od szkodników wtórnych w bieżącej działalności nadleśnictw.

¹⁴ Ustalenie podczas Komisji Założeń Planu Urządzania Lasu hierarchii potrzeb dotyczących przebudowy drzewostanów w nadleśnictwie na podstawie przeglądu drzewostanów pod względem zagrożenia.

¹⁵ Podczas prac terenowych nad projektem Planu Urządzania Lasu (dalej: PUL), wykonawca miał możliwość przedstawienia modyfikacji typów drzewostanów lub dodatkowych typów drzewostanów, a propozycje mogły zostać zaakceptowane przez Komisję Założeń PUL podczas narad techniczno-gospodarczych.

¹⁶ Ortofotomapy wykonywane były przez podmiot zewnętrzny dla całego zasięgu działania poszczególnych nadleśnictw. Natomiast ortofotomapy z wykorzystaniem bsp, były wykonywane dla nadleśnictw zgłaszających taką potrzebę.

¹⁷ Wprowadzenie rozwiązania serwerowego - usługi przeglądania (WMS) danych Banku Danych o Lasach, polegającego na udostępnieniu pozyskanych danych teledetekcyjnych (ortofotomapa) dla pracowników podległych jednostek organizacyjnych.

- Wydział Infrastruktury Leśnej było to: ograniczenie negatywnego wpływu budownictwa na środowisko¹⁸, ograniczenie emisji CO₂ poprzez realizację projektu pn. „Termomodernizacja budynków PGL LP (łącznie z zastosowaniem OZE¹⁹ w budynkach)”²⁰, realizacja uchwał antysmogowych²¹, poprawa stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego kompleksów leśnych²² poprzez budowę i przebudowę dróg leśnych, w tym dojazdów pożarowych;

- Wydział Projektów Rozwojowych była to realizacja projektów w zakresie, m.in. 1) małej retencji – projekt krajowy PGL LP pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych” MRN2 (lata realizacji: 2016-2023) oraz kontynuacja tego projektu MRN3 (lata realizacji: 2024-2029),

2) ochrony przeciwpożarowej lasu - projekt krajowy PGL LP pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów” PPOŻ (lata realizacji: 2016-2023) oraz kontynuacja tego projektu PPOŻ2 (lata realizacji: 2024-2029),

3) ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków - Projekt krajowy PGL LP pn. „Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach zarządzanych przez PGL LP” OPL (lata realizacji: 2017-2023) oraz kontynuacja tego projektu OPL2 (lata realizacji: 2024-2029) i Projekt indywidualny RDLP pn. „Obszary Natura 2000 szansą na wzbogacenie różnorodności biologicznej Puszczy Gorzowskiej (lata realizacji: 2019-2022),

4) ochrony lasu przed zagrożeniami – projekt pn. „Zakup kamery multispektralnej i bezzałogowego statku powietrznego, które będą wykorzystywane do monitoringu środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk hydrogenicznych (mokradeł)” (realizacja: 2023 rok),

5) zwiększenie możliwości sekwestracyjnych w lasach – projekt rozwojowy PGL LP pn. „Leśne Gospodarstwa Węglowe” (lata realizacji: 2019-2024) oraz projekt rozwojowy PGL LP pn. „Lasy Węglowe” (lata realizacji: 2022-2023),

- Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Regionalnym był to automatyczny monitoring mediów internetowych – działanie skierowane na rozwój metod prognozowania zagrożeń, systemów wczesnego ostrzegania i monitoringu zmian klimatycznych²³.

- Stanowiska ds. ppoż były to: monitoring stanu obiektów zaopatrzenia wodnego do celów przeciwpożarowych kompleksów leśnych²⁴, poprawa stanu obiektów zaopatrzenia wodnego do celów przeciwpożarowych kompleksów leśnych²⁵

¹⁸ Zwiększenie świadomości w jednostkach organizacyjnych RDLP, dotyczących stosowania materiałów budowlanych o niskim zużyciu CO₂, stosowanie technologii odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, fotowoltaika, wentylacja z rekuperacją, oświetlenie LED) oraz wskazywanie na konieczność realizacji obiektów wykorzystujących jak najniższe końcowe zużycie nieodnawialnych źródeł energii pierwotnej (weryfikacja koncepcji, dokumentacji projektowych, przetargowych, kosztorysów itd.).

¹⁹ Odnawialnych źródeł energii.

²⁰ Nadzór i koordynacja realizacji projektu w podległych jednostkach organizacyjnych (weryfikacja audytów energetycznych, dokumentacji projektowych, opiniowanie wniosków inwestycyjnych, monitoring realizacji zadań i rozliczeń finansowych oraz uczestnictwo w odbiorach częściowych i końcowych).

²¹ Nadzór i koordynacja realizacji obowiązków wynikających z uchwał antysmogowych w podległych jednostkach organizacyjnych (weryfikacja harmonogramów wymiany kotłów na paliwo stałe, dokumentacji projektowych, opiniowanie wniosków inwestycyjnych itd.).

²² Koordynacja poprawy jakości sieci drogowej nadleśnictw, w tym dojazdów pożarowych, opiniowanie wniosków jednostek organizacyjnych, weryfikacja dokumentacji projektowej, monitoring realizacji zadań udział w odbiorach inwestycji oraz weryfikacja aktualizacji Docelowej Sieci Drogowej.

²³ Wdrożono narzędzia informatyczne do automatycznego śledzenia aktualności na stronach internetowych podległych jednostek organizacyjnych oraz do monitorowania informacji dotyczących prowadzonej działalności, w tym gospodarki leśnej, pojawiających się w zewnętrznych źródłach, takich jak: strony internetowe oraz portale i media społecznościowe.

²⁴ Działania kontrolne, inicjujące potrzebę zmian w zakresie budowy, przebudowy punktów czerpania wody.

²⁵ Wypracowanie i wdrożenie kierunkowych wytycznych w zakresie budowy, przebudowy punktów czerpania wody.

i systemu wczesnej detekcji pożarów lasu²⁶, zwiększenie wiedzy i bezpieczeństwa pracowników LP i Państwowej Straży Pożarnej (dalej: PSP) w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu oraz potencjału ratowniczego LP, zwiększenie potencjału ratowniczego oraz wypracowanie zasad współpracy pomiędzy PSP i LP²⁷, zwiększenie wiedzy i bezpieczeństwa pracowników LP i PSP w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu oraz potencjału ratowniczego LP²⁸ oraz zwiększenie potencjału ratowniczego oraz potencjału służącego likwidacji skutków pożarów²⁹.

(akta kontroli str. 420-474)

2. Dyrektor RDLP w latach 2019-2024 zlecił dla 24 nadleśnictw sporządzenie planów urządzenia lasu (dalej: PUL), co nastąpiło w terminie nie później niż na 15 miesięcy przed upływem okresu obowiązywania dotychczasowego PUL i było zgodne z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu³⁰ (dalej: *rozporządzenie w sprawie warunków i trybu sporządzania PUL*).

(akta kontroli str. 5, 7, 16-19)

Na podstawie projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno na lata 2023-2032³¹ i projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez na lata 2022-2031³² stwierdzono, że prace nad projektami zostały odebrane od wykonawców przez RDLP zgodnie z regulacjami wewnętrznymi LP i terminami ustalonymi w umowach³³. W przypadku projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno zgłoszono zastrzeżenia i uwagi dotyczące: zawartości Programu Ochrony Przyrody, nie uwzględnienia uwag przekazywanych do wykonawcy na wcześniejszych etapach sprawdzania materiałów oraz braków ilościowych w przekazywanych materiałach. Zastrzeżenia (stwierdzone usterki) spowodowały odebranie części prac tj. materiałów opisowych, kartograficznych i elektronicznych oraz zwrócenie do poprawy i uzupełnienia części materiałów³⁴.

Zastrzeżenia zapisane w protokołach zostały uwzględnione przez wykonawcę. Do materiałów dotyczących projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez, nie wniesiono zastrzeżeń. RDLP przekazała oba projekty PUL do Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (dalej: GDLP) celem zatwierdzenia³⁵, a GDLP nie zgłaszała do nich zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 476-1419)

²⁶ Wypracowanie oraz wdrożenie wytycznych dotyczących budowy systemu wczesnej detekcji pożarów lasu m.in. zainicjowanie budowy zintegrowanego systemu detekcji pożarów w nadleśnictwach znajdujących się w południowej części RDLP ("Projekt Puszcza" oraz "Projekt Południe").

²⁷ Działalność „Stałego Zespołu ds. ochrony przeciwpożarowej lasów województwa lubuskiego i zachodniopomorskiego” powołanego w dniu 28 października 2013 roku.

²⁸ Realizacja szkoleń dedykowanych dla "Pełnomocników Nadleśniczego", "Obsad samochodów patrolowo-gaśniczych", "Operatorów BSP" oraz w zakresie koordynacji gaśniczych działań lotniczych

²⁹ Wdrożenie rozszerzonego wyposażenia baz sprzętu przeciwpożarowego, wypracowanie i wdrożenie tzw. "mobilnych baz sprzętu".

³⁰ Dz. U. poz. 1302.

³¹ Zlecono na podstawie umowy nr ZU.271.2.2021 z dnia 10 czerwca 2021 r.

³² Zlecono na podstawie umowy nr ZU.271.3.2020 z dnia 31 marca 2020 r..

³³ Odbiory prac urządzeniowych, w tym końcowy odbiór całości materiałów odbywały się na podstawie zarządzenia nr 63 DGLP z dnia 13 sierpnia 2002 r. w sprawie kontroli i odbioru robót urządzeniowych zleczanych przez regionalne dyrekcje Lasów Państwowych oraz na podstawie podpisanych umów. Na pisemne zgłoszenie wykonawcy o gotowości do końcowego odbioru prac zamawiający przeprowadzał kontrolę i odbiór końcowy. W ciągu 30 dni od daty pisemnego zgłoszenia wykonawcy gotowości do odbioru, zamawiający wyznaczał termin odbioru.

³⁴ Protokół z dnia 21 lutego 2023 r. i pismo przewodnie z dnia 23 lutego 2023 r.

³⁵ Projekt PUL dla Nadleśnictwa Dębno w dniu 12 grudnia 2023 r., a projekt PUL dla Nadleśnictwa Łobez w dniu 24 kwietnia 2023 r.

W RDLP prace nad sporządzeniem obydwu ww. projektów PUL, prowadzono, m.in. w oparciu o przepisy prawa powszechnego³⁶. W RDLP podejmowano działania m.in. z zakresu nadzoru nad właściwą realizacją zadań z zakresu opracowania ww. projektów PUL, które wynikały z: podpisanych umów, Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia³⁷ i Specyfikacji Warunków Zamówienia³⁸, protokołów z Komisji Założeń Planu (KZP) oraz zarządzenia nr 63 DGLP z dnia 13 sierpnia 2002 r. w sprawie kontroli i odbioru robót urządzeniowych zleczanych przez regionalne dyrekcje Lasów Państwowych. W latach 2019-2024 RDLP przeprowadzono łącznie siedem postępowań dotyczących opracowania projektów PUL dla 24 nadleśnictw³⁹ na łączną kwotę wynikającą z zawartych umów w wysokości 38.828,4 tys. zł brutto. Koszt opracowania projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno (pow. 2.290.208 ha) wyniósł 1.534 tys. zł brutto, a w przypadku Nadleśnictwa Łobez (pow. 2.302.854 ha) wyniósł 1.971 tys. zł brutto.

(akta kontroli str. 476-1419)

W poszczególnych latach okresu kontrolowanego⁴⁰ w RDLP przed zatwierdzeniem PUL w nadzorowanych nadleśnictwach pozyskano: w 2019 roku – 237.457,04 m³ drewna, w 2020 roku – 318.694,93 m³ drewna, w 2021 roku – 446.481,16 m³ drewna, w 2022 roku – 289.337,21 m³ drewna i w 2023 roku – 372.379,48 m³ drewna. Według stanu na dzień 30 czerwca 2024 roku przed zatwierdzeniem PUL pozyskano 292.219,60 m³ drewna. Łącznie we wszystkich latach okresu kontrolowanego przed zatwierdzeniem PUL pozyskano 1.956.569,42 m³ drewna.

(akta kontroli str. 5-6, 9-10/D)

W 12 spośród 24 nadleśnictw, którym RDLP zleciła w okresie kontrolowanym opracowanie PUL, pozyskiwano drewno w miesiącach poprzedzających formalne zatwierdzenie PUL przez ministra właściwego ds. środowiska (art. 22 ust. 1 ustawy o lasach). W przypadku siedmiu nadleśnictw⁴¹, zanim minister właściwy ds. środowiska zatwierdził projekt PUL, pozyskanie drewna następowało przez okres od sześciu do 18 miesięcy w oparciu o niezatwierdzony projekt PUL. W przypadku jednego nadleśnictwa⁴² dla którego opracowano projekt PUL i dokonano czynności przekazania do ministra właściwego ds. środowiska, ale minister nie zatwierdził projektu PUL, pozyskanie drewna następowało przez okres 15 miesięcy (wg. stanu na dzień 15 lipca 2024 roku)⁴³. Natomiast w przypadku czterech nadleśnictw⁴⁴, gdzie

³⁶ To jest ustawy o lasach oraz rozporządzenia w sprawie warunków i trybu sporządzania PUL i rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz.U.1992, Nr 67, poz. 337).

³⁷ Nadleśnictwo Łobez.

³⁸ Nadleśnictwo Dębno.

³⁹ To jest: jedno postępowanie dla sześciu nadleśnictw (Karwin, Międzychód, Ośno Lubuskie, Rzepin, Lubniewice, Sulęcín), jedno postępowanie dla sześciu nadleśnictw (Bolewice, Chojna, Międzyzdroje, Myślibórz, Skwierzyna, Różańsko), jedno postępowanie dla Nadleśnictwa Dobrzany, jedno postępowanie dla Nadleśnictwa Choszczno, jedno postępowanie dla trzech nadleśnictw (Drawno, Kłodawa, Łobez), jedno postępowanie dla trzech nadleśnictw (Barlinek, Dębno, Smolarz) i jedno postępowanie dla czterech nadleśnictw (Bierzwnik, Bogdaniec, Glusko, Mieszkowice).

⁴⁰ Według stanów na dzień 31 grudnia 2019 roku, 2020 roku, 2021 roku, 2022 roku i 2023 r.

⁴¹ Zatwierdzenie PUL przez właściwego ministra nastąpiło dla Nadleśnictw: Barlinek – zatwierdzono w dniu 18 lipca 2023 r., Dobrzany – zatwierdzono w dniu 20 października 2021 r., Drawno – zatwierdzono w dniu 16 sierpnia 2022 r., Kłodawa – zatwierdzono w dniu 9 czerwca 2022 r., Łobez – zatwierdzono w dniu 27 czerwca 2023 r., Smolarz – zatwierdzono w dniu 16 sierpnia 2023 r., Choszczno – zatwierdzono w dniu 4 listopada 2021 r.

⁴² Nadleśnictwo Dębno – brak zatwierdzenia (opracowano projekt PUL w dniu 18 kwietnia 2023 r. i przekazano do ministra właściwego ds. środowiska w dniu 12 grudnia 2023 roku).

⁴³ To jest sporządzenia przez RDLP na potrzeby kontroli NIK zestawienia projektów PUL procedowanych w okresie kontrolowanym.

⁴⁴ To jest Nadleśnictw: Bierzwnik – brak zatwierdzenia (opracowano projekt PUL w dniu 1 marca 2024 r.), Bogdaniec – brak zatwierdzenia (opracowano projekt PUL w dniu 29 lutego 2024 r.), Glusko – brak zatwierdzenia

opracowano projekt PUL, ale nie dokonano czynności przekazania do zatwierdzenia przez ministra właściwego ds. środowiska, pozyskanie drewna następowało przez okres siedmiu miesięcy (wg. stanu na dzień 15 lipca 2024 roku). W poszczególnych nadleśnictwach przed zatwierdzeniem PUL pozyskano: w Nadleśnictwie Barlinek – 67.202,38 m³ drewna, w Nadleśnictwie Bierzwnik – 51.861,99 m³ drewna, w Nadleśnictwie Bogdaniec – 57.581,30 m³ drewna, w Nadleśnictwie Dębno – 231.619,80 m³ drewna, w Nadleśnictwie Dobrzany – 91.239,00 m³ drewna, w Nadleśnictwie Drawno – 115.275,92 m³ drewna, w Nadleśnictwie Głusko – 38.235,36 m³ drewna, w Nadleśnictwie Kłodawa – 47.864,29 m³ drewna, w Nadleśnictwie Łobez – 202.559,93 m³ drewna, w Nadleśnictwie Mieszkowice – 75.470,50 m³ drewna, w Nadleśnictwie Smolarz – 78.494,44 m³ drewna, w Nadleśnictwie Choszczno – 67.129,87 m³ drewna. Łącznie we wszystkich ww. 12 nadleśnictwach przed zatwierdzeniem PUL pozyskano 1.124.534,78 m³ drewna.

(akta kontroli str. 5, 7, 16-19, 1420-1425)

NIK dostrzega uwarunkowania prawno-organizacyjne skutkujące ograniczonym wpływem na termin zatwierdzenia PUL, jednakże wskazuje, że art. 7 ust. 1 ustawy o lasach stanowi, że trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się według planu urządzenia lasu. Natomiast § 135 ust. 7 Instrukcji zarządzania lasu części 1 - Instrukcja sporządzania projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa stanowi, że projekt planu urządzenia lasu staje się planem urządzenia lasu po jego zatwierdzeniu, w drodze decyzji, przez ministra właściwego do spraw środowiska.

3. Na podstawie projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno na lata 2023-2032⁴⁵ i projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez na lata 2022-2031⁴⁶ stwierdzono, że co najmniej miesiąc przed zwołaniem Komisji Założeń Planu (dalej: KZP), podano do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej RDLP (dalej: BIP RDLP) oraz prasie lokalnej informację o: przystąpieniu do sporządzenia projektu PUL danego nadleśnictwa, przewidywanym terminie zwołania w tej sprawie KZP, możliwości udziału społeczeństwa w obradach KZP oraz o założeniach do PUL ustalanych podczas KZP. Zaproszono przedstawicieli urzędów, samorządów, przedsiębiorców leśnych oraz organizacji zainteresowanych gospodarką leśną i ochroną przyrody w lasach ww. nadleśnictw na posiedzenie KZP oraz również na posiedzenie Rady Techniczno-Gospodarczej (dalej: NTG), z wyszczególnieniem podstawowych celów obrad. Bezpośrednio po podpisaniu przez Dyrektora RDLP protokołów KZP, podano do publicznej wiadomości w BIP RDLP oraz prasie lokalnej informację o: terminie i miejscu wyłożenia do wglądu „Założeń do planu organizacji prac urządzenia lasu”, sposobie, miejscu i terminie (co najmniej 21 dni od podania do publicznej wiadomości) składania uwag oraz wniosków do ww. założeń, jak też o właściwości Dyrektora RDLP do rozpatrywania tych uwag i wniosków. Następnie bezpośrednio po podpisaniu przez Dyrektora RDLP protokołu NTG, a co najmniej miesiąc przed ewentualnym zwołaniem Komisji Projektu Planu (dalej: KPP), podano do publicznej wiadomości w BIP RDLP oraz prasie lokalnej informację o: terminie i miejscu wyłożenia do wglądu projektu PUL dla danego nadleśnictwa, o sposobie, miejscu, jak też terminie (co najmniej 21 dni od podania do publicznej wiadomości) składania uwag i wniosków do ww. projektu, właściwości Dyrektora RDLP do rozpatrywania tych uwag i wniosków oraz o przewidywanym terminie zwołania KPP, a także możliwości udziału społeczeństwa w jej obradach.

(opracowano projekt PUL w dniu 1 marca 2024 r.), Mieszkowice - brak zatwierdzenia (opracowano projekt PUL w dniu 1 marca 2024 r.).

⁴⁵ Zlecono na podstawie umowy nr ZU.271.2.2021 z dnia 10 czerwca 2021 r.

⁴⁶ Zlecono na podstawie umowy nr ZU.271.3.2020 z dnia 31 marca 2020 r.

W przypadku projektu PUL Nadleśnictwa Łobez i projektu PUL Nadleśnictwa Dębno nie wpłynęły uwagi i wnioski od podmiotów zewnętrznych. Obydwa projekty PUL zawierały pisemne podsumowania o których mowa w art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko⁴⁷ (dalej: *ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie*).

(akta kontroli str. 1422-1431)

W dniu 6 lutego 2024 roku do RDLP i DGLP wpłynął wniosek od strony społecznej dotyczący „propozycji moratorium na wycinkę drzew w Puszczy Bukowej”. Wniosek podpisały osoby fizyczne, które reprezentowały różne grupy społeczne, to jest: Polskie Towarzystwo Mykologiczne, Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze, Uniwersytet Szczeciński, Inicjatywę Stwórzmy Park Narodowy Doliny Dolnej Odry, Klub Kniejołaza. Następnie Dyrektor RDLP na polecenie DGLP, po uzyskaniu stanowisk i opinii RDOŚ w Szczecinie oraz czterech gmin (Stare Czarnowo, Kobylanka, Szczecin i Gryfino) których teren administracyjny obejmował obszar Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020, zadeklarował zmianę podejścia Lasów Państwowych do gospodarki leśnej na terenie Puszczy Bukowej i ogłoszone zostało tymczasowe ograniczenie działań gospodarczych związanych z pozyskaniem drewna (moratorium)⁴⁸. Dyrektor RDLP po konsultacjach z DGLP, zdecydował o powołaniu Zespołu Lokalnej Współpracy (dalej: ZLW), jako swojej grupy opiniodawczo-doradczej w zakresie rozpoznania potrzeb i oczekiwań lokalnych społeczności, odnoszących się do modelu zarządzania lasami o zwiększonej funkcji społecznej, położonymi na terenie Nadleśnictw Gryfino i Kliniska (w granicach obszaru Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020), a formalne powołanie ZLW nastąpiło w dniu 5 lipca 2024 roku⁴⁹.

(akta kontroli str. 2245-2301)

4. Na podstawie projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno na lata 2023-2032⁵⁰ i projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez na lata 2022-2031⁵¹ stwierdzono, że w procesie opracowywania tych projektów, Dyrektor RDLP zapewnił udział właściwych organów, to jest Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie (dalej: *Dyrektor RDOŚ*), Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie (dalej: *PWIS*) oraz komendantów wojewódzkich⁵² państwowej straży pożarnej w Szczecinie i w Gorzowie Wielkopolskim (dalej: *KWPSP*) i komendantów powiatowych⁵³ państwowej straży pożarnej w Drawsku Pomorskim, Łobzie i Stargardzie (dalej: *KPPSP*). RDLP uzgodniła z Dyrektorem RDOŚ oraz PWIS zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie Oddziaływania na Środowisko ww. projektów PUL, stosownie do obowiązku wynikającego z art. 28 ust. 11a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r.

⁴⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1112.

⁴⁸ Minister Klimatu i Środowiska w dniu 26 kwietnia 2024 r. pismem znak: DLL-WGL.0335.22.2024 wydała polecenie dotyczące wzmocnienia ochrony lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miast: Warszawa, Kraków, Gdańsk-Sopot-Gdynia, Wrocław, Łódź, Poznań, Katowice, Bydgoszcz-Toruń, Szczecin. Ze względu na wagę lasów społecznych dla mieszkańców aglomeracji, przygotowywane jest przeprowadzenie konsultacji składających się z kilku etapów spotkań. Teren Puszczy Bukowej, ze względu na swoje położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Szczecina, również został uwzględniony w tym procesie.

⁴⁹ Decyzją Nr 79 Dyrektora RDLP z dnia 5 lipca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu Lokalnej Współpracy w ramach projektu „Las synergii – społeczny model gospodarki leśnej”.

⁵⁰ Zlecono na podstawie umowy nr ZU.271.2.2021 z dnia 10 czerwca 2021 r.

⁵¹ Zlecono na podstawie umowy nr ZU.271.3.2020 z dnia 31 marca 2020 r.

⁵² Projekt PUL dla Nadleśnictwa Dębno.

⁵³ Projekt PUL dla Nadleśnictwa Łobez - w momencie uzgadniania (18 listopada 2021 r.) lasy zaliczono do III kategorii ppoż.

o ochronie przyrody⁵⁴ oraz art. 46 ust. 1 pkt 3, 54 ust. 1, art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 58 ust. 1 pkt 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko oraz uwzględnił wyniki dokonywanych uzgodnień. KWSP i KPPSP uzgodnili ww. projekty PUL, stosownie do obowiązku wynikającego z § 39 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 roku w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów⁵⁵.

(akta kontroli str. 1432-1476)

Dyrektor RDOŚ wniósł na etapie opiniowania zastrzeżenia do obydwu projektów PUL (23 lutego 2022 r. - Łobez i 27 kwietnia 2023 r. - Dębno). W przypadku projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez, główną przyczyną negatywnej opinii Dyrektora RDOŚ było oczekiwanie, aby PUL zawierał zakres planów zadań ochronnych (dalej: PZO) dla obszarów Natura 2000⁵⁶. W wyniku zgłoszonych uwag, obydwie dyrekcje podpisały (15 lutego 2023 r.) porozumienie w sprawie wspólnego sporządzenia projektów PZO dla obszarów Natura 2000. Po sporządzeniu PZO, Dyrektor RDLP ponownie wystąpił (23 lutego 2023 r.) do Dyrektora RDOŚ o zaopiniowanie projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez, uzyskując jego pozytywną opinię (3 marca 2023 r.). Z kolei w przypadku projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno, Dyrektor RDOŚ zgłosił (27 kwietnia 2023 r.) uwagi do projektu PUL, w tym uwagi dotyczące dokumentacji poszerzającej zakres PUL o zakres zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000⁵⁷. Po uwzględnieniu uwag, Dyrektor RDLP ponownie wystąpił (25 października 2023 r.) do Dyrektora RDOŚ o zaopiniowanie projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno, uzyskując (29 listopada 2023 r.) jego pozytywną opinię.

(akta kontroli str. 1432-1476, 2335-2337)

5. W latach 2019-2023 za pośrednictwem Systemu Informacji Lasów Państwowych (dalej: *SILP*) RDLP otrzymywała z nadleśnictw plany finansowo-gospodarcze oraz inne informacje o działalności jednostek nadzorowanych. Stosownie do wytycznych Dyrektora RDLP⁵⁸, złożone plany finansowe zawierały wymagane dane. Na podstawie analizy planu finansowo-gospodarczego dla Nadleśnictwa Dębno na 2023 rok stwierdzono, że weryfikacja w RDLP odbywała się m.in. poprzez sprawdzenie zgodności z wytycznymi DGLP⁵⁹. Następnie w RDLP sporządzano roczne plany finansowo-gospodarcze RDLP, tj. plany o których mowa w § 6 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe⁶⁰ (dalej: *rozporządzenie w sprawie zasad gospodarki finansowej w LP*).

(akta kontroli str. 1477-1783)

Na podstawie planów finansowo-gospodarczych RDLP na 2023 rok (prowizorium planu i plan zasadniczy) stwierdzono, że proces ich zatwierdzania odbywał się

⁵⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, ze zm.

⁵⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 822.

⁵⁶ To jest obszarów Natura 2000: „Brzeźnicka Węgorza” PLH320002, „Dorzecze Regi” PLH320049 oraz „Pojezierze Ińskie” PLH320067. Na podstawie raportów BI ilość drewna pozyskana w Nadleśnictwie Łobez w ramach rębni w obszarach Natura 2000 w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 2 marca 2023 r. wynosiła 22 600,58 m³. Na podstawie raportów BI ilość drewna pozyskana w Nadleśnictwie Dębno w ramach rębni w obszarach Natura 2000 w okresie od 1 stycznia do 28 listopada 2023 r. wynosiła 29 745,9 m³.

⁵⁷ To jest ponownego przeanalizowania i uzupełnienia dokumentacji dotyczącej siedlisk przyrodniczych oraz żółwia błotnego, stanowiących przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Gogolice-Kosa PLH320038.

⁵⁸ M.in. w sprawie makrowskaźników do planu finansowo-gospodarczego nadleśnictw, zakładu i Biura RDLP oraz w sprawie aktualizacji makrowskaźników do planu finansowo-gospodarczego.

⁵⁹ M.in. w sprawie makrowskaźników do planu finansowo-gospodarczego PG LP.

⁶⁰ Dz. U. Nr 134, poz. 692.

jednocześnie w SILP – Systemów planów (zatwierdzanie planów) oraz w systemie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (wprowadzanie planów w życie). Proces zatwierdzania ww. planów prowadzony był zgodnie z regulacjami zarządzenia nr 10 DGLP z dnia 24 lutego 2010 r. w sprawie zasad tworzenia planów finansowo-gospodarczych w jednostkach organizacyjnych PGL LP⁶¹ oraz szczegółowym zakresem czynności oraz terminami realizacji poszczególnych etapów planowania, określonymi w harmonogramie sporządzania rocznego planu finansowo-gospodarczego, stanowiącymi załącznik 12 do ww. zarządzenia oraz decyzjami DGLP⁶².

(akta kontroli str. 1546-1733)

Zatwierdzenie planów finansowo-gospodarczych w RDLP było poprzedzone analizami, obejmującymi planowane poziomy pozyskania drewna określone w PUL⁶³. Z wyjaśnień Naczelnika Wydziału Użytkowania Lasu wynikało, że każdorazowo perspektywa niewykonania lub przekroczenia rozmiaru pozyskania z odpowiednim wyprzedzeniem była sygnalizowana przez dane i podlegała zaopiniowaniu przez Wydział Urządzania Lasu i Goinformatyki, Wydział Użytkowania Lasu i Wydział Marketingu w oparciu o m.in. zaawansowanie realizacji zadań wynikających z PUL i bieżącą sytuację na rynku drzewnym (aktualną i prognozowaną realizację umów sprzedaży drewna). Weryfikowane przez Wydział Urządzania Lasu i Goinformatyki, urealnione o bieżące wykonanie, średnioroczne rozmiary pozyskania drewna pozostałe do realizacji do końca PUL, stanowiły podstawę do budowy planu pozyskania na kolejny rok gospodarczy⁶⁴.

(akta kontroli str. 1546-1733, 1815-1837)

Na podstawie planów finansowo - gospodarczych (zasadniczych) na lata 2019-2024 – załącznik 5 (zadania rzeczowe) stwierdzono, że w poszczególnych latach w RDLP zaplanowano następujące wartości pozyskania drewna ogółem: 4.018.600 m³ (2019 rok), 4.020.400 m³ (2020 rok), 3.984.400 m³ (2021 rok), 4.372.600 m³ (2022 rok), 4.021.800 m³ (2023 rok) i 3.992.600 m³ (2024 rok). W pełnych latach okresu kontrolowanego (2019-2023) wykonanie planu pozyskania drewna ogółem wyniosło: 4.073.144 m³ (2019 rok), 3.676.417 m³ (2020 rok), 4.123.757 m³ (2021 rok), 4.588.403 m³ (2022 rok) i 4.009.616 m³ (2023 rok). Stwierdzono, że wykonanie planu pozyskania drewna ogółem: w 2019 roku było wyższe o 54.544 m³ (1,4% planu), w 2020 roku było niższe o 343.983 m³ (8,6% planu), w 2021 roku było wyższe o 139.357 m³ (3,4% planu), w 2022 roku było wyższe o 215.803 m³ (4,7% planu), a w 2023 roku było niższe o 12.184 m³ (0,3% planu).

(akta kontroli str. 1838-1843)

Na podstawie planów finansowo - gospodarczych (zasadniczych) na lata 2019-2024 – załącznik 5 (zadania rzeczowe) stwierdzono, że w poszczególnych latach w RDLP zaplanowano następujące wartości pozyskania grubizny: 3.862.800 m³ (2019 rok), 3.877,600 m³ (2020 rok), 3.855.200 m³ (2021 rok), 4.252.500 m³ (2022 rok),

⁶¹ Opublikowano w Biuletynie Informacyjnym Lasów Państwowych z 2010 roku Nr 4, poz. 24.

⁶² To jest decyzją nr 92 DGLP z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie makrowskaźników i decyzją nr 12 DGLP z dnia 3 lutego 2023 r. w sprawie aktualizacji makrowskaźników do planu finansowo-gospodarczego LP na rok 2023.

⁶³ Zadania ujęte w PUL obejmowały m.in. pozyskanie drewna w ilości nie większej niż określony poziom grubizny netto [m³], w tym etat cięć w użytkowaniu rębny (nieprzekraczalny) oraz powierzchniowy (minimalny) etat cięć w użytkowaniu przedrębny [ha] o określonej orientacyjnej miąższości. Z wielkości tych określonych dla dziesięciu lat wprost wynikały wielkości średnioroczne, które stanowiły podstawę planowania w poszczególnych latach obowiązywania PUL. W kolejnych latach obowiązywania PUL, wielkości średnioroczne ulegały zmianom – zwiększały się, w przypadku, gdy w latach wcześniejszych plany nie były wykonywane lub zmniejszały się m.in. w efekcie przekraczania planów rocznych np. w wyniku usuwania skutków klęsk.

⁶⁴ Plan pozyskania drewna na kolejny rok gospodarczy budowany jest w trakcie warsztatów dla specjalistów ds. użytkowania lasu organizowanych pod koniec II kwartału roku poprzedzającego.

3.866.600 m³ (2023 rok) i 3.819.400 m³ (2024 rok). W pełnych latach okresu kontrolowanego (2019-2023) wykonanie planu pozyskania grubizny wyniosło: 3.924.380 m³ (2019 rok), 3.545.874 m³ (2020 rok), 3.978.411 m³ (2021 rok), 4.397.699 m³ (2022 rok) i 3.798.792 m³ (2023 rok). Stwierdzono, że wykonanie planu pozyskania grubizny: w 2019 roku było wyższe o 61.580 m³ (1,6% planu), w 2020 roku było niższe o 331.726 m³ (8,5% planu), w 2021 roku było wyższe o 123.211 m³ (3,2% planu), w 2022 roku było wyższe o 145.199 m³ (3,4% planu), a w 2023 roku było niższe o 67.808 m³ (1,8% planu).

(akta kontroli str. 1838-1843)

Z wyjaśnienia Naczelnika Wydziału Użytkowania Lasu wynikało, że przyczynami różnic w wykonaniu planów pozyskania drewna było m.in.: wykonywanie zrębów sanitarnych/klęskowych w młodszych klasach wieku drzewostanu, zakładanie gniazd np. Rb IIIA w przerzedzonych fragmentach drzewostanu, realizacja cięć w drzewostanach z zaawansowanym odnowieniem naturalnym (uwzględniającym stopień rozwoju młodego pokolenia)⁶⁵, niepełna realizacja cięć uprzętających w rębniach złożonych⁶⁶, przypadki błędnego zaewidencjonowania cięć przygodnych⁶⁷, zmiany rodzajów rębni (np. z zupełnych na złożone), niepełna realizacja wynikająca z działań ochronnych dla przedmiotów ochrony w ustanowionych planach zadań ochronnych dla obszarów *Natura 2000*, konieczność zagospodarowania surowca drzewnego pozyskanego w ramach cięć sanitarnych prowadzonych w drzewostanach świerkowych, sosnowych, bukowych i dębowych⁶⁸, zaległości w zakresie realizacji zadań gospodarczych ujętych w PUL (zwłaszcza cięć przedrębnych), przypadki aneksowania PUL, wzrost popytu na drewno opałowe oraz konieczność zbudowania zapasu końcowego surowca drzewnego na poziomie gwarantującym płynną realizację umów sprzedaży drewna oraz sytuacje incydentalne⁶⁹.

(akta kontroli str. 1844-1850)

W latach 2019-2024⁷⁰ w nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP sprzedano łącznie 21.452,3 tys. m³ drewna. Średnia cena drewna sprzedawanego w nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP wynosiła: w 2019 roku – 193,48 zł/m³, w 2020 roku – 191,60 zł/m³, w 2021 roku – 208,83 zł/m³, w 2022 roku – 323,45 zł/m³, w 2023 roku – 307,44 zł/m³, a na dzień 30 czerwca 2024 roku – 260,92 zł/m³.

W nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP pozyskano łącznie 21.472,8 tys. m³ grubizny w ramach:

- użytkowania rębego – 10.563,8 tys. m³ (w tym przygodne – 742,7 tys. m³),
- użytkowania przedrębego – 10.909,0 tys. m³ (w tym przygodne – 1.820,3 tys. m³)⁷¹.

Realizacja planu pozyskania drewna wynosiła 91,24%.

⁶⁵ Przy słabszym rozwoju młodego pokolenia cięcia rębne są wykonywane słabiej.

⁶⁶ Pozostawianie przestoi ze względu na możliwość wystąpienia znacznych szkód w młodym pokoleniu w efekcie prowadzonych cięć.

⁶⁷ Zamiast cięć przygodnych rębnych, ewidencjonowanie jako cięcia przygodne przedrębne.

⁶⁸ Jako efekt porządkowania kompleksów leśnych uszkodzonych przez huraganowe wiatry i szkodniki owadzie.

⁶⁹ To jest m.in. cięć wylesieniowych pod rozbudowę drogi krajowej S3, zagospodarowania surowca drzewnego z pożarzystka.

⁷⁰ Dane za okres 01.01.2023 r. – 30.06.2024 r.

⁷¹ Wykonanie użytkowania rębego i przedrębego wynikało z wymuszonego dodatkowego pozyskania grubizny ze względu na stan sanitarny lasu, co w dłuższej perspektywie powoduje zwiększenie intensywności pozyskania m³ grubizny z ha w użytkowaniu przedrębnym. Po odjęciu cięć przygodnych, pozyskanie w ramach użytkowania rębego wyniosło 9.821,1 tys. m³, a pozyskanie w ramach użytkowania przedrębego wyniosło 9.088,7 tys. m³.

Plan oraz wykonanie cięć zostało wykazane w sprawozdaniach LPIR-8, o których mowa w zarządzeniu⁷² nr 13 DGLP z dnia 3 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia sprawozdania LPIR-8 „Plan/Wykonanie cięć w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe.

(akta kontroli str. 1851-1880, 2311)

W okresie objętym kontrolą dwanaście nadleśnictw prowadząc gospodarkę leśną, pozyskiwało drewno w miesiącach poprzedzających zatwierdzenie przez właściwego ministra (art. 22 ust. 1 ustawy o lasach) planów urządzenia lasu. W pięcioletnim okresie (lata 2019–2023) w nadleśnictwach RDLP:

- według raportów LPIR-8 pozyskanie grubizny netto wyniosło 19.640.660 m³, tj. po przeliczeniu szacunkowo wyniosło 24.550.825m³ grubizny brutto,
- w Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasów (dalej: WISL) oszacowane pozyskanie wyniosło 25.610.428 m³ grubizny brutto.

Różnica za okres pięciu lat wynosiła 1.059.604 m³, a w ujęciu procentowym pozyskanie wg. raportu LP stanowiło 95,9% pozyskania oszacowanego przez WISL.

(akta kontroli str. 1851-1880, 2311)

Wydział Urządzania Lasu i Geoinformatyki wskazał, że różnice pomiędzy danymi raportowanymi przez RDLP, a danymi zawartymi w opracowaniach WISL wynikały z następujących przyczyn:

- WISL jest metodą próbkowania statystycznego, a nie notowaniem całości pozyskanego drewna, natomiast sprawozdawczość LP odzwierciedla miąższość grubizny netto (bez kory) wynikającą z pomiarów pozyskanych sortymentów drzewnych, która jest miąższością wynikową (ustaloną po pozyskaniu drewna);
- liczba powierzchni próbnych WISL umożliwia na poziomie kraju określić miąższość grubizny na pniu tzw. zapas, przy poziomie ufności $\beta=0,95$ z błędem poniżej 1% w skali kraju. W związku z tym, im niższa jednostka rzędu, tym błąd będzie większy (dotyczy to wszystkich parametrów mierzonych podczas WISL);
- pomiędzy pomiarami WISL, co pięć lat na tej samej powierzchni próbnej dochodzi do przejścia poszczególnych drzew żywych do martwych (martwe drzewo wciąż jest na powierzchni, ale miąższość ta trafia do drewna martwego), taka sytuacja powoduje utrudnienia jednoznacznym porównaniu wyników;
- z danych WISL można uzyskać dane bardziej o wielkości ubytku drzew żywych, niż *stricto* o użytkowaniu rębny i przedrębny;
- ważnym aspektem może być to, że wzrasta ilość pozostawionej grubizny na powierzchniach na których miało miejsce pozyskanie, ta grubizna pozostawiona do rozkładu nigdzie nie jest ewidencjonowana w LP;
- ponadto okres, w którym WISL notuje tę cechę jest rozłożony na odstęp 5 lat na pojedynczej powierzchni i okres pięciu lat trwania cyklu pomiarowego w kraju, co przekłada się na 10 lat zbierania danych;
- aspekt który jest również ważny to „przesunięcie w czasie” danych dotyczących pozyskania drewna w Lasach Państwowych w stosunku do danych z WISL, w odniesieniu do poszczególnych lat;
- używanie do przeliczania grubizny z brutto na netto i na odwrót, współczynnika z Instrukcji Urządzania Lasu (dalej: IUL) cz. 1 z 2011 r., jest obarczone dużym błędem i ma charakter orientacyjny.

(akta kontroli str. 1851-1852)

⁷² Poprzednio: decyzja nr 85 DGLP z dnia 14 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji sporządzania sprawozdania LPIR-8 „Plan/Wykonanie cięć w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe generowane w module Planowanie-SILP oraz webSILP.

6. Na podstawie przeglądu PUL opracowanych na zlecenie RDLP w okresie objętym kontrolą oraz szczegółowej analizy projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno na lata 2023-2032 i projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez na lata 2022-2031 odnotowano, że potencjalnymi skutkami zmian klimatycznych były: zmiana struktury i składu drzewostanów oraz przesuwanie się granic zasięgu gatunków⁷³, zmiana tępa wzrostu drzewostanów⁷⁴, zmiany ilościowe drewna martwego⁷⁵, zwiększanie aktywności szkodników owadzych oraz występowanie zjawisk pogodowych o charakterze ekstremalnym⁷⁶.

W obydwu ww. PUL brak było bezpośrednich odniesień związanych z adaptacją lasów do zmian klimatycznych

(akta kontroli str. 5, 7, 16-19, 553-1419, 1881-1891)

Na podstawie danych z ostatniej rewizji PUL przeprowadzonej w Nadleśnictwie Dębno (1 stycznia 2023 roku) stwierdzono, że nadzorowana przez RDLP jednostka zarządzała gruntami Skarbu Państwa o powierzchni ogólnej 22.902,08 ha. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Nadleśnictwie Dębno stanowiły powierzchnię 22.078,69 ha, w tym: grunty zalesione - 21.095,13 ha, grunty niezalesione - 406,11 ha (w tym do 263,84 odnowienia ha), grunty związane z gospodarką leśną - 533,76 ha oraz grunty zadrzewione i zakrzewione - 43,69 ha.

Na podstawie danych z ostatniej rewizji PUL przeprowadzonej w Nadleśnictwie Łobez (1 stycznia 2022 roku) stwierdzono, że nadzorowana przez RDLP jednostka zarządzała gruntami Skarbu Państwa o powierzchni ogólnej 23.028,54 ha. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Nadleśnictwa Łobez stanowiły powierzchnię 21.749,03 ha, w tym: grunty zalesione - 21.085,44 ha, grunty niezalesione - 205,57 ha (w tym do odnowienia - 23,34 ha), grunty związane z gospodarką leśną - 451,89 ha oraz grunty zadrzewione i zakrzewione - 6,38 ha.

(akta kontroli str. 1881-1886)

W nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP, w ostatnim dziesięcioleciu tj. 2012-2022 (V rewizja):

⁷³ W opisie taksacyjnym PUL w zależności od typu siedliskowego lasu (dalej: TSL) oraz biorąc pod uwagę lokalne warunki, w tym drzewostanowe, projektowano odpowiedni typ drzewostanu (TD) stanowiący hodowlany cel gospodarki leśnej. Typ drzewostanu określał docelowy skład gatunkowy drzewostanu, który zgodnie z aktualną wiedzą był optymalny w danym miejscu i przy określonym typie siedliskowym lasu. Realizacja PUL, szczególnie w zakresie wymiany pokoleń w ramach wykonywanej rębni (w tym odnowienia), skutkowała w długiej perspektywie czasowej systematycznym zmianą składów gatunkowych drzewostanów w kierunku bardziej dostosowanych do lokalnych warunków. Zmiany obrazowało w szczególności porównanie danych z powierzchniowych tabel klas wieku wg. rzeczywistych udziałów gatunków między kolejnymi rewizjami PUL.

⁷⁴ Zmianę tępa wzrostu drzewostanów w PUL można było przeanalizować na podstawie danych zawartych w Tabeli XIII (Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych PUL), zamieszczonej zgodnie z IUL w każdym elaboracie. Parametrami obrazującymi zmianę tępa wzrostu drzewostanów były przede wszystkim: przeciętna zasobność (na 1 ha) oraz zasoby mączszości (na całej powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej).

⁷⁵ W elaboratach PUL zamieszczano tabelę z danymi dotyczącymi mączszości drewna martwego, z podziałem na TSL oraz z podziałem na rodzaje drewna martwego. Zestawienie zawierało mączszość oraz zasobność drewna martwego, a także szacunkową wielkość drewna martwego na gruntach leśnych niezalesionych. W niektórych elaboratach PUL, w sposób syntetyczny przedstawiano zmiany w ilości drewna martwego, w stosunku do poprzedniej rewizji. Na podstawie ilości drewna martwego oraz pozyskania przygodnego grubizny.

⁷⁶ Zarówno zwiększenie aktywności szkodników owadzych jak i występowanie zjawisk pogodowych o charakterze ekstremalnym, znajdowało odzwierciedlenie w PUL w postaci drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy, a przede wszystkim do przebudowy intensywnej (nazywanej też pilną). W elaboratach PUL opisywano występowanie zjawisk pogodowych o charakterze ekstremalnym takich jak silne wiatry (huragany) czy ekstremalne susze, opisywane jako zagrożenia abiotyczne dla środowiska przyrodniczego. Szkody powodowane przez silne wiatry można było prześledzić w tabeli dot. ilości pozyskanego posuszu, złomów i wywrotów w okresie obowiązywania PUL w referacie nadleśniczego (zamieszczanego w Elaboracie w rozdziale II. Wyniki analizy gospodarki leśnej za okres obowiązywania dotychczasowego planu urządzenia lasu).

- zwiększyła się powierzchnia gruntów leśnych ogółem z 636.812,85 ha do 641.430,35 ha,
- zwiększyła się powierzchnia leśna niezalesiona z 9.314,66 ha do 12.910,97 ha,
- zwiększyła się miąższość grubizny brutto z 167.041 tys. m³ do 178.948 tys. m³,
- zmniejszyła się powierzchnia sosny i modrzewia jako gatunku panującego z 489 969 ha do 489 491 ha,
- udział miąższościowy sosny wzrósł z 73,0 % do 73,8 %,
- udział powierzchniowy (rzeczywisty) sosny spadł z 70,4 % do 69,1 % (najniższa wartość 69,1 % stan na 01.01.2022 r.).

(akta kontroli str. 1881-1886, 2305-2310)

7. W poszczególnych latach okresu kontrolowanego na terenach nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP odnotowano straty związane z sytuacjami kryzysowymi i szkodami w gospodarce leśnej⁷⁷. Straty w gospodarce leśnej w wymiarze obszarowym z tytułu suszy wyniosły: w 2019 roku - 2.650 ha, w 2020 roku - 3.924,32 ha, w 2021 roku - 3.011,71 ha, w 2022 roku - 1.357,55 ha, w 2023 roku - 2.725,47 ha, w 2024 roku - 186,94 ha; z tytułu podtopień wyniosły: w 2019 roku - 246,71 ha, w 2020 roku - 480,53 ha, w 2021 roku - 137,74 ha, w 2022 roku - 276,62 ha, w 2023 roku - 436,56 ha, w 2024 roku - 161,59 ha; z tytułu mrozu: w 2019 roku - 2.028,26 ha, w 2020 roku - 3.276,93 ha, w 2021 roku - 44,44 ha, w 2022 roku - 30,94 ha, w 2023 roku - 283,67 ha, w 2024 roku - 2.070,99 ha. Straty w gospodarce leśnej w wymiarze finansowym z tytułu z tytułu pożarów wyniosły: w 2019 roku - 568,8 tys. zł, w 2020 roku - 309,1 tys. zł, w 2021 roku - 118,8 tys. zł, w 2022 roku - 1.040,1 tys. zł, w 2023 roku - 615,8 tys. zł, w 2024 roku - 783,9 tys. zł; z tytułu gradacji szkodników⁷⁸ wyniosły: w 2019 roku - 299,5 tys. zł, w 2020 roku - 200,9 tys. zł, w 2021 roku - 55,6 tys. zł, w 2022 roku - 2.097,2 tys. zł, w 2023 roku - 3.271,1 tys. zł, w 2024 roku - 1.450,6 tys. zł. Natomiast w 2022 roku z tytułu wiatru RDLP poniosła straty w wysokości 108,41 mln zł.

(akta kontroli str. 5-6, 9-10/D)

W okresie kontrolowanym Dyrektor RDLP wykonywał zadania związane z zapobieganiem rozprzestrzenianiu się w środowisku inwazyjnych gatunków obcych (dalej: IGO) stwarzających zagrożenie dla Unii lub inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, lub inwazyjnych gatunków obcych, które prawdopodobnie spełniają kryteria uznania ich za stwarzające zagrożenie dla Unii, w zakresie określonym w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych⁷⁹ (art. 34 ust. 9 ustawy o lasach). W 2019 roku w RDLP przeprowadzono inwentaryzację gatunków inwazyjnych na gruntach LP⁸⁰.

Na terenie Ośrodków Hodowli Zwierzyny w 12 obwodach zarządzanych przez nadleśnictwa RDLP, dokonano odstrzału oraz inwentaryzacji zwierząt zaliczonych do IGO zagrażających UE lub Polsce⁸¹. Ponadto w nadleśnictwach RDLP w ramach

⁷⁷ Według stanów na dzień 31 grudnia 2019 roku, 2020 roku, 2021 roku, 2022 roku i 2023 r. oraz na dzień 30 czerwca 2024 r.

⁷⁸ Koszty zwalczania szkodników pierwotnych refundowane z Funduszu Leśnego.

⁷⁹ Dz.U. z 2023 r. poz. 1589. Na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy o gatunkach obcych (weszła w życie z dniem 18 grudnia 2021 r.) wydane zostało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz. U. z 2022 r. poz. 2649).

⁸⁰ Na podstawie decyzji nr 80 DGLP z dnia 18 czerwca 2019 r. (ZP.720.9.2019) na terenie nadleśnictw RDLP przeprowadzono inwentaryzację występowania inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt w ramach której zinwentaryzowano następujące inwazyjne gatunki obce roślin i zwierząt: barszcz Mantegazziego, barszcz Sosnowskiego, bożodrzew gruczołowaty, kolczurka klapowana, niecierpek drobnokwiatowy, niecierpek gruczołowaty, niecierpek pomarańczowy, rdestowiec czeski, rdestowiec japoński, rdestowiec sachaliński, trojeść amerykańska, szop pracz, jenot.

⁸¹ Odstrzał oraz inwentaryzację prowadzono w latach 2019-2024.

realizowanych oraz planowanych projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich podejmowano działania związane IGO⁸² oraz ich eliminacją⁸³.

(akta kontroli str. 1892-1898, 2325-2330)

8. Od 2023 roku RDLP wykonywała szereg działań monitorujących podległe jednostki w zakresie realizacji dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej. Do nadleśnictw na bieżąco przekazywano wytyczne uszczegóławiające zapisy rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej⁸⁴ (dalej: *rozporządzenie w sprawie wymagań dobrej praktyki leśnej*). Wytyczne RDLP koncentrowały się głównie na planowaniu zadań gospodarczych, kładąc szczególny nacisk na przestrzeganie standardów dobrej praktyki leśnej. Celem szczegółowych zaleceń było zapewnienie, że wszystkie działania leśne będą zgodne z najwyższymi standardami. W RDLP m.in.: wprowadzono wytyczne dotyczące minimalizowania wpływu realizacji prac gospodarczych związanych z pozyskaniem drewna na miejsca rozrodu i lęgi ptaków na terenie nadleśnictw RDLP⁸⁵, zwracano nadleśnictwom szczególną uwagę na konieczność ścisłego respektowania procedur mających na celu ochronę stanowisk gatunków chronionych podczas realizacji zabiegów gospodarczych oraz przeprowadzano analizy realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej, co pozwalało na bieżące monitorowanie i ocenę postępów we wdrażaniu tych wytycznych. Przestrzeganie przez nadleśnictwa wymagań dobrej praktyki było również przedmiotem narad z kierownikami jednostek oraz z pracownikami nadleśnictw oraz elementem kontroli funkcjonalnych⁸⁶, które miały na celu monitorowanie zgodności działań z obowiązującymi standardami.

W RDLP podczas spotkań roboczych na etapie prac urzędniowych, dotyczących kontroli/uzgodnienia planu cięć użytków rębnych na cały okres 10-letni, sprawdzano stosowanie rozporządzenia w sprawie wymagań dobrej praktyki leśnej przy projektowaniu rębni w poszczególnych drzewostanach. Jednocześnie RDLP zobowiązywało wykonawców PUL do systemowego sprawdzenia zgodności planu cięć użytków rębnych z ww. rozporządzeniem.

Na podstawie przykładowych wyników przeglądów (wizji) terenowych przeprowadzonych przez pracowników Wydziału Hodowli Lasu w dwóch nadleśnictwach RDLP, to jest Nadleśnictwie Resko⁸⁷ i Nadleśnictwie Kliniska⁸⁸ stwierdzono, że RDLP prawidłowo monitorowała realizację przez ww. nadleśnictwa wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, w tym w rębni zupełnych oraz

⁸² Udział w spotkaniach i konferencjach koordynatorów projektów dotyczących czynnej ochrony przyrody, na których poruszano zagadnienia i problemy związane z IGO oraz wskazywano działania zapobiegawcze.

⁸³ To jest m.in.: zwalczanie chemiczne, przekopywanie, wykaszanie, zakup pułapek itd.

⁸⁴ Dz. U. 2023 poz. 672.

⁸⁵ Zarządzenie nr 68 Dyrektora RDLP z dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie wytycznych dotyczących minimalizowania wpływu realizacji prac gospodarczych związanych z pozyskaniem drewna na miejsca rozrodu i lęgi ptaków na terenie nadleśnictw RDLP w Szczecinie. W dniu 11 grudnia 2020 r. w RDLP przeprowadzone zostało szkolenie w formie wideokonferencji, której celem było szczegółowe omówienie ww. zarządzenia.

⁸⁶ To jest kontroli funkcjonalnych przeprowadzonych na polecenie DGLP w zakresie prawidłowości działań mających na celu minimalizowanie wpływu realizacji prac gospodarczych na miejsca rozrodu i lęgi ptaków - w 12 nadleśnictwach w dniach 24-28 maja 2021 r. oraz w czterech nadleśnictwach dniach 27 maja – 6 czerwca 2022 roku.

⁸⁷ W dniu 12 marca 2021 roku w ramach nadzoru RDLP nad działalnością nadleśnictw, Wydział Hodowli Lasu przeprowadził konsultacje dotyczące wypełniania zapisów wskaźnika 6.5.6 Krajowego Standardu Gospodarki Leśnej FSC-STD-POL-01-01.-2013PL połączone w lustrację terenową dwóch powierzchni lasu, planowanych do użytkowania rębego.

⁸⁸ W dniu 28 kwietnia 2021 roku w ramach nadzoru RDLP nad działalnością nadleśnictw, Wydział Hodowli Lasu przeprowadził przegląd postępu prac odnowieniowo-zalesieniowych oraz dokonano lustracji upraw leśnych uszkodzonych przez bobry.

rębni gniazdowych w pasie brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych (nieprawidłowości nie stwierdzono).

(akta kontroli str. 1899-2029)

Powierzchnia lasów ochronnych na terenie RDLP wyniosła⁸⁹: w 2019 roku – 383.514 ha, w 2020 roku – 382.773 ha, w 2021 roku – 383.236 ha, w 2022 roku – 384.588 ha, a w 2023 i 2024 roku – 384.718 ha.

(akta kontroli str. 5-6, 10/C-10/D, 2030)

W RDLP monitorowano realizację zadań przez nadleśnictwa w zakresie składania wniosków o uznanie lasu za ochronny (art. 15 ustawy o lasach), co nastąpiło w przypadku Nadleśnictwa Kłodawa oraz Nadleśnictwa Bogdaniec. RDLP w trakcie obrad KZP poruszyła problematykę lasów ochronnych w kontekście sporządzania PUL dla Nadleśnictwa Kłodawa na lata 2022-2031. KZP wskazała potrzebę dokonania aktualizacji powierzchni i kategorii ochronności lasów. RDLP poprosiła Nadleśnictwo o zorganizowanie spotkania celem ustalenia podejścia do aktualizacji zasięgu lasów ochronnych, w tym poszczególnych kategorii ochronności. W dniu 2 lipca 2020 roku w siedzibie Nadleśnictwa Kłodawa odbyło się spotkanie⁹⁰ pracowników nadleśnictwa z wykonawcą projektu PUL oraz pracownikami RDLP. Przed sporządzeniem przez nadleśnictwo wniosku o uznanie lasu za ochronny lub pozbawienie go tego charakteru, prześledzono dane (przygotowane przez wykonawcę projektu PUL) dotyczące lasów uznanych za ochronne (w tym odnoszące się kategorii ochronności „Lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców”), będących w zarządzie Nadleśnictwa Kłodawa⁹¹. Ostatecznie kategoria ochronności lasów w Nadleśnictwie Kłodawa została ustanowiona na powierzchni 13.200,81 ha.

(akta kontroli str. 2032-2039)

Z kolei w trakcie kontaktów roboczych RDLP z wykonawcą PUL dla Nadleśnictwa Bogdaniec na lata 2024-2033 uzyskano wiedzę, że w wyniku trwających terenowych prac urzędzeniowych (inwentaryzacyjnych, pomiarowych) powierzchnia lasów ochronnych w stosunku do obowiązującej decyzji ministra właściwego ds. środowiska, może znacząco wzrosnąć (ok. 50 ha). W związku z tym w dniu 15 września 2023 roku w siedzibie Nadleśnictwa Bogdaniec odbyło się spotkanie pracowników nadleśnictwa z wykonawcą projektu PUL oraz pracownikami RDLP⁹². Przed sporządzeniem przez nadleśnictwo wniosku o uznanie lasu za ochronny lub

⁸⁹ Powierzchnia lasów ochronnych w latach 2019-2021 dla 34 nadleśnictw pochodziła z baz danych, a dla Nadleśnictwa Drawno z decyzji Ministra Środowiska. Minister Środowiska decyzją z dnia 13 sierpnia 2013 r. (DLP-lpn-611-46/32224/13/JŁ), zatwierdził plan urządzenia lasu sporządzony dla Nadleśnictwa Drawno na lata 2012-2021 z powierzchnią lasów ochronnych 6.255 ha. Podczas prac nad sporządzaniem PUL na lata 2021-2030 powierzchnię i zasięg lasów ochronnych ponownie poddano analizie, w wyniku której zaprojektowano lasy ochronne na pow. 7.038,81 ha. W dniu 29 kwietnia 2022 r. Minister klimatu i Środowiska Decyzją DLL-WGL.8101.9.2022.LP uznał za ochronne lasy dla Nadleśnictwa Drawno na powierzchni 7038,81 ha zgodnie z projektem PUL na lata 2021-2030.

⁹⁰ W trakcie spotkania szczegółowo analizowano poszczególne kategorie ochronności oraz omówiono postępowanie przy wnioskowaniu do ministra właściwego do spraw środowiska o uchylenie dwóch decyzji i o uznanie za ochronne lasów Nadleśnictwa Kłodawa, zgodnie z projektem planu urządzenia lasu na lata 2022-2031.

⁹¹ Przyjęto, że zasięg lasów położonych w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców wykonawca naniesie zgodnie z aktualnymi granicami administracyjnymi miast. Dodatkowo ustalono, że grunty przejęte w zasób nadleśnictwa od 01.01.2012 r. do 31.12.2021 zostaną zweryfikowane pod względem kategorii ochronności.

⁹² W trakcie spotkania szczegółowo analizowano poszczególne kategorie ochronności oraz omówiono postępowanie przy wnioskowaniu do ministra właściwego do spraw środowiska o uchylenie decyzji i o uznanie za ochronne lasów Nadleśnictwa Bogdaniec, zgodnie z projektem planu urządzenia lasu na lata 2024-2033.

pozbawienie go tego charakteru, przesłędzono dane (przygotowane przez wykonawcę projektu PUL) dotyczące lasów uznanych za ochronne (w tym odnoszące się kategorii ochronności „Lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców), będących w zarządzie Nadleśnictwa Bogdaniec⁹³. Ostatecznie kategoria ochronności lasów dla Nadleśnictwa Bogdaniec została ustanowiona na powierzchni 8.097,72 ha.

(akta kontroli str. 2032-2039)

W okresie kontrolowanym obszar lasów w nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP należał do I kategorii zagrożenia pożarowego (duże zagrożenie), II kategorii zagrożenia pożarowego (średnie zagrożenie) oraz III kategorii zagrożenia pożarowego (małe zagrożenie), stosownie do § 2 ust. 1 pkt 1-3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów⁹⁴. Do poszczególnych kategorii zagrożenia pożarowego (dalej: kzp) należało: w 2019 roku – 11 nadleśnictw (I kzp), 18 nadleśnictw (II kzp) i 6 nadleśnictw (III kzp), w 2020 roku – 9 nadleśnictw (I kzp), 18 nadleśnictw (II kzp) i 8 nadleśnictw (III kzp), w 2022 roku - 9 nadleśnictw (I kzp), 16 nadleśnictw (II kzp) i 10 nadleśnictw (III kzp), a w 2021, 2023 i 2024 roku: 9 nadleśnictw (I kzp), 17 nadleśnictw (II kzp) i 9 nadleśnictw (III kzp). Na podstawie analizy projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez na lata 2022-2031 stwierdzono, że w części dotyczącej oceny potencjalnego zagrożenia pożarowego, szczegółowo ujęto dane do wyliczeń dla III kzp.

(akta kontroli str. 5-6, 10/A-10/B, 885-1419, 2041-2043)

W poszczególnych latach okresu kontrolowanego na terenie RDLP zaewidencjonowano⁹⁵: w 2019 roku – 337 pożarów o przeciętnej wielkości 0,19 ha, w 2020 roku – 327 pożarów o przeciętnej wielkości 0,10 ha, w 2021 roku – 178 pożarów o przeciętnej wielkości 0,06 ha, w 2022 roku – 331 pożarów o przeciętnej wielkości 0,22 ha, w 2023 roku – 241 pożarów o przeciętnej wielkości 0,10 ha i w 2024 roku – 112 pożarów o przeciętnej wielkości 0,13 ha. W okresie kontrolowanym na terenie RDLP zaewidencjonowano łącznie 1.526 pożarów lasów, natomiast przeciętna powierzchnia pożaru lasów wyniosła 0,13 ha.

(akta kontroli str. 5-6, 10/A-10/B, 2041-2042)

W poszczególnych latach okresu kontrolowanego⁹⁶ w nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP długość dojazdów pożarowych wyniosła: w 2019 roku – 4.983,30 km, w tym 4.067,25 km w zarządzie LP, w 2020 roku – 4.998,97 km, w tym 4.103,23 km w zarządzie LP, w 2021 roku – 4.206,38 km, w tym 3.914,26 km w zarządzie LP - w 2022 roku – 4.264,50 km, w tym 3.972,38 km w zarządzie LP, w 2023 roku – 4.323,04 km, w tym w 4.030,92 km zarządzie LP i w 2024 roku – 4.240,52 km, w tym 3.948,40 km w zarządzie LP.

⁹³ Przyjęto, że zasięg lasów położonych w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców Wykonawca naniesie zgodnie z aktualnymi granicami administracyjnymi miast. Dodatkowo ustalono, że grunty przejęte w zasób nadleśnictwa od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2023 r., zostaną zweryfikowane pod względem kategorii ochronności.

⁹⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1065.

⁹⁵ Według stanów na dzień 31 grudnia 2019 roku, 2020 roku, 2021 roku, 2022 roku i 2023 r. oraz na dzień 30 czerwca 2024 r.

⁹⁶ Według stanów na dzień 31 grudnia 2019 roku, 2020 roku, 2021 roku, 2022 roku i 2023 r. oraz na dzień 30 czerwca 2024 r.

Każde z nadzorowanych przez RDLP nadleśnictw posiadało opracowaną Docelową Sieć Drogową (dalej DSD)⁹⁷, która była na bieżąco aktualizowana. Stan techniczny dojazdów pożarowych będących w zarządzie LP według danych RDLP na dzień 3 lipca 2024 roku: dobry – 1.062,57 km (26,91%), zadowalający – 1.456,56 km (36,89%), średni – 1.060,86 km (26,87%), zły – 368,41 km (9,33%).

Ze względu na znaczną ilość czynników wpływających na finalne koszty związane z doprowadzeniem wszystkich dojazdów pożarowych do stanu co najmniej średniego⁹⁸, RDLP nie dysponowała danymi dotyczącymi szacunkowej kwoty nakładów finansowych na dostosowanie wszystkich dojazdów pożarowych do standardu dobrego i średniego. W poszczególnych latach średni koszt budowy dróg leśnych za 1 km dla nadleśnictw RDLP wyniósł: w 2019 roku – 531 tys. zł, w 2020 roku – 577 tys. zł, w 2021 roku – 547 tys. zł, w 2022 roku – 628 tys. zł, w 2023 roku – 646 tys. zł i w 2024 roku – 576 tys. zł. W okresie od 1 stycznia 2019 roku do 30 czerwca 2024 roku nadleśnictwa nadzorowane przez RDLP wydatkowały łącznie kwotę 32,02 mln zł na dofinansowanie dróg lokalnych (gminnych i powiatowych).

(akta kontroli str. 5-6, 10/A-10/B, 2046-2052)

Na etapie tworzenia corocznych planów finansowo-gospodarczych na noworozpoczynane zadania drogowe o wartości łącznej przekraczającej jeden milion złotych, każde z nadleśnictw miało obowiązek złożyć do RDLP wnioski inwestycyjny, opisujący planowane zadanie inwestycyjne wraz z jego uzasadnieniem, lokalizacją i harmonogramem rzeczowo-finansowym. Procedura ta dotyczyła dróg gospodarczych, w tym dojazdów pożarowych. Wnioski te były weryfikowane i opiniowane przez odpowiednie wydziały RDLP. Następnie na etapie wykonywania dokumentacji projektowej, dokumentacja ta była poddawana kontroli przez wydział zajmujący się infrastrukturą leśną. Kolejnym etapem kontroli była możliwość uczestnictwa przedstawiciela RDLP w czynnościach odbioru końcowego zadania drogowego i zweryfikowanie prawidłowości wybudowania drogi. Dodatkowo w wybranych nadleśnictwach prowadzone były coroczne kontrole z zakresu prawidłowości procesu inwestycyjnego dla obiektów drogowych, głównie dojazdów pożarowych, które stanowiły w RDLP ok 80 % wszystkich budowanych dróg leśnych.

(akta kontroli str. 2046-2052)

Na podstawie projektu PUL dla Nadleśnictwa Dębno na lata 2023-2032 i projektu PUL dla Nadleśnictwa Łobez na lata 2022-2031 odnotowano, że na etapie ich uzgadniania w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej lasu, analizowano przygotowany

⁹⁷ Zgodnie z wewnętrznymi wytycznymi LP dotyczącymi sporządzania Docelowych Sieci Drogowych (zarządzenie nr 28 DGLP z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie wprowadzenia „Instrukcji wyznaczania docelowej sieci drogowej nadleśnictwa”). Opracowanie to było częścią modułu *SILPWeb – Infrastruktura*. Przy użyciu DSD można było uzyskać w RDLP szczegółowe informacje o sieci drogowej danego nadleśnictwa, w tym między innymi długości dróg oraz o ich stanie technicznym. DSD stanowiła dokument, w którym na bieżąco nanoszono zmiany związane z wykonywaniem zadań np. remont lub naprawa drogi, budowa nowej drogi, czy m.in. stanu technicznego dróg, w tym dojazdów pożarowych można było uzyskać wyłącznie jako dane wg. stanu bieżącego.

⁹⁸ RDLP wskazała, że poprawa stanu dojazdów pożarowych do stanu dobrego i średniego wymaga bardzo różnego zakresu prac, takich jak: budowa, przebudowa, remont czy też punktowa naprawa danego dojazdu pożarowego. Ponadto na cenę końcową przebudowy i remontów przedmiotowych dróg leśnych ma wpływ zakres prac budowlanych przewidzianych do realizacji na etapie projektowym (m.in. typ i rodzaj zaprojektowanej nawierzchni i warunki gruntowo-wodne), aktualny stan poszczególnych odcinków dróg oraz zalecenia przekazane przez miejscowe komendy powiatowe Państwowej Straży Pożarnej. Na dany koszt wpływ ma również szereg zmiennych uwarunkowań lokalnych i globalnych. Wartość końcowa uzależniona jest od aktualnej inflacji, wysokości płacy minimalnej oraz popytu i podaży na usługi budowlane w danym regionie. Do warunków lokalnych ulegających zmianie w stosunku kwartalnym należy zaliczyć przede wszystkim koszty robocizny, materiałów budowlanych i ich zakupu, pracy sprzętu budowlanego, koszty pośrednie oraz dostępność lokalnych materiałów budowlanych i ilość, dostępność i zainteresowanie potencjalnych wykonawców w ogłoszonych postępowaniach przetargowych.

przez wykonawcę projekt PUL, pod kątem zasady⁹⁹ o której mowa w § 8 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów¹⁰⁰ (dalej: *rozporządzenie w sprawie zasad ppoż*). Projekt PUL w części dotyczącej kierunkowych zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu, w formie uzupełnionej o ewentualne zmiany, uzgadniany był w zależności od określonej kategorii zagrożenia pożarowego lasu z odpowiednimi organami.

(akta kontroli str. 553-1419, 2302-2303)

Z wyjaśnienia pracownika na samodzielnym stanowisku pracy ds. ppoż wynikało, że ustalenie przebiegów i sieci dojazdów pożarowych, co do zasady w okresie obowiązywania PUL nie ulegało zmianie. Ewentualne zmiany przebiegów dojazdów pożarowych, stanowiły uzgodnienie na etapie aktualizacji „Sposobów postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu”. RDLP nie prowadziła bieżącej analizy w zakresie braku spełnienia zasady określonej w § 8 rozporządzenia w sprawie zasad ppoż, ponieważ w przypadku niespełniania wymogów ww. rozporządzenia nadleśnictwa nie uzyskałoby uzgodnienia projektów PUL, ani „Sposobów postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu”.

(akta kontroli str. 2046-2052)

DGLP w celu promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz ochrony zasobów przyrody w lasach (art. 13b ust. 1 ustawy o lasach) na terenie RDLP ustanowił dwa Leśne Kompleksy Promocyjne (dalej: *LKP*), to jest: LKP „Puszcze Szczecińskie”¹⁰¹ oraz LKP „Puszcza Notecka”¹⁰².

Powierzchnia LKP „Puszcze Szczecińskie” wynosiła 61.038 ha, a w jego skład wchodziły: obręb leśny Rozdoły Nadleśnictwa Gryfino o powierzchni 9.495 ha, Nadleśnictwo Kliniska o powierzchni 23.875 ha, Nadleśnictwo Trzebież o powierzchni 24.888 ha, oraz tereny poza PGL LP: Lasy Miejskie miasta Szczecina o powierzchni 2.780 ha, Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny „Świdwie” (RDOŚ w Szczecinie). Z kolei powierzchnia LKP „Puszcza Notecka” wynosiła 137.229 ha, a w jego skład wchodziły: tereny nadleśnictw Karwin, Międzychód i Skwierzyna (RDLP w Szczecinie) o łącznej powierzchni 46.078 ha, tereny nadleśnictw Potrzebowice, Wronki i Krucz (RDLP w Pile) o łącznej powierzchni 56.116 ha oraz tereny nadleśnictw Sieraków i Oborniki (RDLP w Poznaniu) o łącznej powierzchni 35.035 ha.

(akta kontroli str. 2053-2066)

W RDLP podejmowano działania w celu przejęcia w zarząd Lasów Państwowych gruntów przeznaczonych do zalesienia, stanowiących własność Skarbu Państwa (art. 36 ust. 1 ustawy o lasach). Nadleśnictwa RDLP¹⁰³ na bieżąco prowadziły

⁹⁹ To jest zasady, że odległość pomiędzy dowolnym punktem położonym w lesie a najbliższą drogą publiczną nie powinna przekraczać 750 m (I kategoria zagrożenia pożarowego) lub 1.500 m w zależności o kategorii zagrożenia pożarowego (pozostałe kategorie).

¹⁰⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 1065

¹⁰¹ Ustanowiony na podstawie zarządzenia Nr 18 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 1 lipca 1996 r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP) (ZO-73-62/96). Powołany pod nazwą: Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Bukowej i Goleniowskiej”. Następnie powiększony ze zmianą nazwy na podstawie zarządzenia Nr 63 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 października 2004 r. w sprawie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcze Szczecińskie” zmieniające zarządzenie nr 18 z dnia 1.07.1996r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych (ZO-731-1-23/04).

¹⁰² Ustanowiony zarządzeniem Nr 62 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 października 2004 r. w sprawie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Notecka” (ZO-731-1-22/04), którego powierzchnia została następnie zmieniona zarządzeniem nr 25 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 13 marca 2015 roku w sprawie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Notecka” (OE.7160.9.1.2015).

¹⁰³ Sprawy związane z przejmowaniem gruntów należą do wyłącznych kompetencji nadleśniczych.

działania polegające na przejmowaniu w zarząd PGL LP gruntów przeznaczonych do zalesienia, będących własnością Skarbu Państwa. W głównej mierze przejmowane nieruchomości pochodziły z zasobu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Szczecinie (dalej: KOWR). Natomiast pozostałymi źródłami były grunty pozostające w dyspozycji starostów oraz nieruchomości z byłego Państwowego Funduszu Ziemi. W zakresie swojego działania RDLP zapewniała nadzorowanym jednostkom pomoc merytoryczną przy prowadzeniu procedur przejmowania gruntów – głównie w formie konsultacji telefonicznych, mailowych, a zagadnienia dotyczące aspektów prawnych i technicznych przejmowania w zarząd PGL LP gruntów do zalesienia, poruszane były na szkoleniach dla specjalistów oraz naradach kierowników jednostek.

(akta kontroli str. 2069-2070)

W latach 2019-2024 Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Szczecinie (dalej: KOWR) nie występował bezpośrednio do RDLP, tylko wprost do nadleśnictw z inicjatywą nieodpłatnego przekazania nieruchomości na rzecz PGL LP. Naczelnik Wydziału Zarządzania Zasobami Leśnymi wyjaśnił, że: (...) zgodnie z obowiązującymi przepisami przejmowanie gruntów z KOWR leży w kompetencjach nadleśniczych. Do 2023 roku w myśl art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 21 marca 2024 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa¹⁰⁴, przekazywanie gruntów odbywało się na wniosek KOWR w drodze decyzji wydawanej przez właściwego ze względu na miejsce położenia nieruchomości starostę. Natomiast po nowelizacji przepisów ww. ustawy w 2023 roku przekazanie odbywało się w drodze umowy zawartej między Dyrektorem Generalnym Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, a nadleśniczym Lasów Państwowych. KOWR występował z ofertami przekazania gruntów bezpośrednio do nadleśnictw. Z wyjaśnienia Naczelnik Wydziału Zarządzania Zasobami Leśnymi wynikało, że zgodnie z danymi uzyskanymi w trakcie kontroli NIK przez RDLP z nadleśnictw, w latach 2019-2024 z ofert KOWR skorzystało 17 nadleśnictw: Barlinek, Bierzwnik, Chojna, Dobrzany, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Mieszkowice, Myślibórz, Nowogard, Resko, Rokita, Trzebież, Choszczno, Różańsko, Kliniska, Łobez. Wymienione jednostki organizacyjne RDLP przejęły 340 nieruchomości o łącznej pow. 1.129,63 ha. W trakcie przejęcia było 80 nieruchomości, a na etapie samej oferty KOWR pozostawało 218 nieruchomości. Oferty KOWR składane do nadleśnictw w przeważającej większości dotyczyły nieruchomości rolnych, a także gruntów leśnych. W związku z nieodpłatnym przekazywaniem przedmiotowych nieruchomości, nie była określana ich wartość.

(akta kontroli str. 2067-2068)

9. W poszczególnych latach okresu kontrolowanego¹⁰⁵ w nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP nabyto: w 2019 roku - 38 nieruchomości gruntowych w ramach siedmiu transakcji, w 2020 roku - dwie nieruchomości w ramach dwóch transakcji, w 2021 roku – 12 nieruchomości w ramach ośmiu transakcji, w 2022 roku – 47 nieruchomości w ramach 31 transakcji, w 2023 roku – 123 nieruchomości w ramach 43 transakcji i w 2024 roku – dziesięć nieruchomości w ramach ośmiu transakcji. W okresie kontrolowanym w RDLP nabyto łącznie 232 nieruchomości gruntowe¹⁰⁶. Powierzchnia nabytych nieruchomości wyniosła: w 2019 roku – 42,3042 ha, w 2020 roku – 4,6800 ha, w 2021 roku – 20,8159 ha, w 2022 roku – 118,3721 ha, w 2023 roku – 204,0787 ha, w 2023 roku – 27,0749 ha. Średni koszt zakupu nieruchomości wyniósł: w 2019 roku – 13.470 zł/ha, w 2020 roku

¹⁰⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 589, ze zm.

¹⁰⁵ Według stanów na dzień 31 grudnia 2019 roku, 2020 roku, 2021 roku, 2022 roku i 2023 r. oraz na dzień 30 czerwca 2024 r.

¹⁰⁶ Jako odrębne ewidencyjnie działki gruntowe.

– 27.179 zł/ha, w 2021 roku – 25.771 zł/ha, w 2022 roku – 31.883 zł/ha, w 2023 roku – 39.188 zł/ha i w 2024 roku – 45.636,36 zł/ha.

(akta kontroli str. 5-6, 9-10/D, 2069-2070)

Wszystkie nieruchomości nabyto na cele prowadzenia gospodarki leśnej w nadleśnictwach.

Z prawa pierwokupu (art. 37b ust. 1 ustawy o lasach) skorzystano w przypadku: 1,23% zawiadomień w 2021 roku, 2,53% zawiadomień w 2022 roku, 1,81% zawiadomień w 2023 roku i 2,11% zawiadomień w 2024 roku. W 2019 i 2020 roku nie korzystano z prawa pierwokupu¹⁰⁷. Ogółem w latach 2019-2024 z pierwokupu skorzystano w przypadku 2,11% zawiadomień. Realizację spraw związanych z nabywaniem przez nadleśnictwa nieruchomości Dyrektor RDLP nadzorował¹⁰⁸ m.in. poprzez: monitorowanie e-rejestru gruntów, zbieranie informacji o działaniach podejmowanych w celu nabywania gruntów (raportów oraz informacji)¹⁰⁹ zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi PGL Lasy Państwowe¹¹⁰ oraz poprzez bieżący kontakt z jednostkami nadzorowanymi.

(akta kontroli str. 2069-2083, 2304, 2315-2324)

RDLP wskazała na następujące ograniczenia związane z nabywaniem nieruchomości¹¹¹: brak obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej: *mpzp*) lub decyzji o warunkach zabudowy na zalesienie/prowadzenie gospodarki leśnej, ograniczenia wynikające z zapisów planów ochronnych dla obszarów Natura 2000 (zakaz zalesiania TUZ), mały udział gruntów leśnych innej własności niż Skarb Państwa na terenie RDLP, ograniczenia w nabywaniu gruntów w związku z trwającymi zobowiązaniami wynikającymi z programów pomocowych (np. PROW), nieuregulowany stan prawny nieruchomości proponowanych do nabycia (zapisy w księgach wieczystych, brak dostępu do drogi), w przypadku prawa pierwokupu - niewielki udział gruntów leśnych lub przeznaczonych do zalesienia w przedmiocie transakcji oraz częste grunty leśne przeznaczone są w *mpzp* na cele inne niż leśne, np. pod zabudowę i położone w miejscach intensywnie rozwijających się gospodarczo (strefy przemysłowe, powstające osiedla turystyczne w miejscowościach nadmorskich).

(akta kontroli str. 2069-2070)

¹⁰⁷ W 2020 roku nadleśnictwa RDLP nie korzystały z prawa pierwokupu w związku z pismami DGLP, to jest: pisma z dnia 30 marca 2020r. (znak: EP.0300.1.4.2020) dot. m.in. wstrzymania do odwołania wszelkich nakładów i zakupów oraz pisma z dnia 15 maja 2020r. (znak: ES.2280.1.40.2020) uszczegóławiającego, że zakaz ten dotyczy również nabywania nieruchomości w trybie art. 37a ustawy o lasach za wyjątkiem nieruchomości, których nabycie byłoby podyktowane szczególnie ważnymi potrzebami gospodarki leśnej, tj. stanowiących pełne enklawy gruntów obcych wśród gruntów w zarządzie PGL LP, umożliwiających dojazd do kompleksów leśnych itp.

¹⁰⁸ Na podstawie art. 34 pkt 2c ustawy o lasach i § 19 pkt 2 statutu Lasów Państwowych, Dyrektor RDLP nadzoruje działalność nadleśniczych. Zgodnie z art. 37e ustawy o lasach, nadleśniczy stwierdza zasadność nabycia gruntu, co do którego Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez PGL LP przysługuje prawo pierwokupu. W sytuacjach wątpliwych, nadleśnictwa poprzez bieżący kontakt konsultowały z RDLP kwestię wystąpienia z wnioskiem o zgodę na realizację prawa pierwokupu (głównie telefonicznie i mailowy) - wynikający z ustawowego 10-dniowego terminu wysłania wniosku o zgodę na skorzystanie z prawa pierwokupu.

¹⁰⁹ Raportów z nabywania gruntów w trybie art. 37 ustawy o lasach przekazywanych przez nadleśnictwa do Dyrektora RDLP. Następnie Dyrektor RDLP, co roku w terminie do dnia 1 marca, składał DGLP informację o powiększaniu zasobów leśnych w wyniku nabywania lasów lub gruntów przeznaczonych do zalesienia na podstawie art. 37 ustawy o lasach przez nadzorowane nadleśnictwa w poprzedzającym roku kalendarzowym.

¹¹⁰ To jest zarządzenia nr 79 DGLP z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie zasad powiększania zasobów leśnych w wyniku nabywania lasów i gruntów przeznaczonych do zalesienia przez jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe.

¹¹¹ W dniu 9 maja 2023 roku w DGLP odbyło się spotkanie z przedstawicielami RDLP, celem omówienia bieżącej sytuacji i problemów związanych z nabywaniem lasów, gruntów i innych nieruchomości w trybie art. 37 ustawy o lasach.

W okresie kontrolowanym Biuro RDLP poprzez swoje komórki organizacyjne przeprowadzało w nadleśnictwach kontrole prawidłowości prowadzenia gospodarki leśnej. W latach 2019-2023 Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego przeprowadził łącznie 14 kontrole problemowych, to jest: w 2019 roku – cztery kontrole¹¹², w 2020 roku – dwie kontrole¹¹³, w 2021 roku – cztery kontrole¹¹⁴, w 2022 roku – dwie kontrole¹¹⁵ oraz w 2023 roku – dwie kontrole¹¹⁶. Na 2024 rok zaplanowano jedną kontrolę problemową¹¹⁷. Ponadto przeprowadzał kontrole doraźne (skargowe)¹¹⁸, to jest po jednej kontroli w 2019, 2021 i dwie kontrole 2023 r.

(akta kontroli str. 2084, 2090-2111)

Oprócz kontroli prowadzonych przez ww. Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego, kontrole problemowe prowadziły również w zakresie nadzoru nad realizacją zadań w nadleśnictwach Wydział Hodowli Lasu, Wydział Urządzania Lasu i Geoinformatyki, Zespół ds. Ochrony Zasobów Przyrodniczych. RDLP kontrolowała wybrane nadleśnictwa w kolejności określonej w planach kontroli zatwierdzonych przez Dyrektora RDLP, a realizację wniosków pokontrolnych monitorowano w ramach bieżącego nadzoru RDLP nad nadleśnictwami. W okresie kontrolowanym z uwagi na ograniczenia kadrowe, nie przeprowadzano kontroli sprawdzających. Nie prowadzono również kontroli dotyczących *stricto* adaptacji gospodarki leśnej LP do zmian klimatycznych.

(akta kontroli str. 2084, 2085-2087, 2112-2150)

Ponadto RDLP przeprowadzała kontrole i przeglądy w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu, pn.: "Ocena działań nadleśnictw w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu"¹¹⁹, pn. „Przegląd problemowych PCW (punktów czerpania

¹¹² W zakresie: 1) oceny prawidłowości planowania i wykonania zabiegów czyszczeń późnych w odnowieniach w ramach rębni gniazdowych – w czterech nadleśnictwach (Ośno Lubuskie, Smolarz, Łobez i Barlinek), 2) oceny zagospodarowania i wykorzystania gruntów rolnych w wybranych nadleśnictwach RDLP w Szczecinie oraz wykorzystania możliwości uzyskania dopłat bezpośrednich lub PROW – w pięciu nadleśnictwach (Goleniów, Gryfice, Karwin, Nowogard, Różańsko), 3) udzielania i realizacji umów na świadczenie usług leśnych w nadleśnictwach w latach 2018-2019 – w trzech nadleśnictwach (Barlinek, Goleniów, Resko), 4) realizacji zadań związanych z obsługą Leśnej Mapy Numerycznej w jednostkach LP – w trzech Nadleśnictwach (Bogdaniec, Karwin i Różańsko) i Biurze RDLP.

¹¹³ W zakresie: 1) udzielania i realizacji umów na świadczenie usług leśnych w nadleśnictwach w latach 2016-2019 – w pięciu nadleśnictwach (Bogdaniec, Drawno, Karwin, Skwierzyna i Choszczno), 2) organizacji ochrony i zwalczania szkodnictwa leśnego, ochrony mienia oraz działalności Straży Leśnej w jednostkach LP w latach 2016 – 2019 - w trzech Nadleśnictwach (Barlinek, Dębno i Gryfino) i Biurze RDLP.

¹¹⁴ W zakresie: 1) zagospodarowania i wykorzystania gruntów rolnych w jednostkach LP, w tym uzyskiwania dopłat w latach 2018-2020 – w pięciu nadleśnictwach (Bogdaniec, Łobez, Międzychód, Myślibórz i Trzciel), 2) oceny prawidłowości i efektywności prowadzonej przez nadleśnictwa gospodarki szkółkarskiej w latach 2015 – 2020 – w trzech nadleśnictwach (Barlinek, Goleniów i Lubniewice), 3) kierunkowych wytycznych dotyczących strategii zabezpieczania upraw i młodników przed szkodami od zwierzyny płowej w lesie ze szczególnym uwzględnieniem grodzień w nadleśnictwach na terenie RDLP – w trzech nadleśnictwach (Gryfice, Łobez i Międzyzdroje), 4) gospodarki drewnem w wybranych jednostkach LP w roku 2021 – w trzech nadleśnictwach (Dębno, Rzepin i Smolarz).

¹¹⁵ W zakresie: 1) nadzoru nadleśnictw nad przestrzeganiem przez zakłady usług leśnych przepisów BHP oraz innych wymagań wynikających z zapisów zawartych w umowach na usługi leśne – w jedenastu nadleśnictwach (Bierzwnik, Bogdaniec, Bolewice, Drawno, Goleniów, Kliniska, Mieszkowice, Międzyrzecz, Międzyzdroje, Myślibórz i Lubniewice); 2) kierunkowych wytycznych dotyczących strategii zabezpieczania upraw i młodników przed szkodami od zwierzyny płowej w lesie ze szczególnym uwzględnieniem grodzień w nadleśnictwach na terenie RDLP w Szczecinie – w pięciu nadleśnictwach (Nowogard, Rokita, Skwierzyna, Trzebież, Karwin).

¹¹⁶ W zakresie: 1) prawidłowości wykonania, ewidencjonowania i rozliczania zabiegów zagospodarowania lasu – w czterech nadleśnictwach (Łobez, Międzyrzecz, Międzyzdroje, Rokita), 2) wytycznych dotyczących zabezpieczania upraw i młodników przed szkodami od zwierzyny płowej w lesie ze szczególnym uwzględnieniem grodzień w nadleśnictwach na terenie RDLP – w trzech nadleśnictwach (Głusko, Trzciel, Sulęcín).

¹¹⁷ To jest kontrolę prawidłowości zlecania i odbioru prac na wykonanie usług z zakresu gospodarki leśnej – w czterech nadleśnictwach (Kłodawa, Kliniska, Ośno Lubuskie i Różańsko).

¹¹⁸ Wyniki kontroli wykazały, że skargi były niezasadne.

¹¹⁹ Kontrole i przeglądy przeprowadzono - w 2019 roku w Nadleśnictwach Barlinek, Chojna, Głusko, Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie; - w 2021 rok w Nadleśnictwach Drawno, Lubniewice, Łobez, Międzychód, Mieszkowice,

wody)¹²⁰ oraz „Kontrolę problemową Meteorologicznych Punktów Pomiarowych”¹²¹. W zakresie kontroli dotyczącej działań nadleśnictw w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu, uwagi dotyczyły głównie stanu technicznego i oznakowania punktów czerpania wody oraz dróg leśnych wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe, ewidencjonowania zdarzeń gospodarczych oraz wyposażenia baz sprzętów przydatnych do gaszenia pożarów lasu. Stwierdzono drobne uchybienia, nie wpływające na ocenę właściwego przygotowania nadleśnictw w tym zakresie. Z kolei w przypadku kontroli dotyczącej punktów czerpania wody, uwagi dotyczyły stanu technicznego oraz dostępu do wody. Następnym przeprowadzonych kontroli była dalsza realizacja prac nad utrzymaniem tych obiektów w należytym stanie oraz plan działań inwestycyjnych w tym zakresie. Natomiast w przypadku kontroli dotyczącej meteorologicznych punktów pomiarowych, uwagi dotyczyły stanu technicznego MPP, prawidłowości urządzeń pomiarowych oraz usytuowania stacji. W niektórych przypadkach zdecydowano o umieszczeniu stacji pomiarowych w innych miejscach.

(akta kontroli str. 2088-2089)

W latach 2019-2024 do Biura RDLP wpłynęło łącznie 65 skarg (wniosków), z czego 40 skarg zostało rozpatrzonych przez Biuro RDLP, natomiast 19 skarg zostało przekazanych wg. właściwości do rozpatrzenia przez jednostki nadzorowane. Pozostałe sześć skarg zostało przekazanych wg. właściwości do innych instytucji zewnętrznych. Skargi dotyczyły zarówno zagadnień z zakresu gospodarki leśnej (np. gospodarka drewnem, gospodarka łowiecka, gospodarowanie gruntami rolnymi i leśnymi, wycinka drzew) jak też spraw pracowniczo-kadrowych. Z 40 skarg rozpatrzonych przez Biuro RDLP, 38 skarg rozpatrzono negatywnie, a dwie skargi rozpatrzono pozytywnie. Na podstawie próby czterech skarg rozpatrzonych¹²² przez Biuro RDLP stwierdzono, że ich procedowanie odbywało się zgodnie z zarządzeniami DGLP¹²³.

(akta kontroli str. 2151-2153)

W latach 2019-2024 w RDLP przeprowadzono cztery kontrole zewnętrzne dotyczące adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych. Trzy kontrole przeprowadzone zostały w ramach krajowego projektu PGL LP pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych” przez: Centrum Koordynacji Projektów

Międzyrzecz; - w 2022 roku w Nadleśnictwach Różańsko, Bolewice, Kliniska, Myślibórz, Nowogard; - w 2023 roku w Nadleśnictwach Trzebież, Resko, Bierzwnik, - w 2024 rok w Nadleśnictwach: Gryfino, Karwin, Ośno Lubuskie (w planie), Rzepin (w planie), Smolarz (w planie). W 2020 roku odstąpiono od kontroli ze względu na pandemię COVID-19.

¹²⁰ Kontrole przeprowadzono w 2020 roku w Nadleśnictwach: Bierzwnik, Bolewice, Chojna, Dębno, Lubniewice, Międzychód, Ośno Lubuskie, Rzepin, Sulęcín, Trzebież; w 2021 roku w Nadleśnictwach: Gryfice, Karwin, Między zdroje, Smolarz, Trzciel; w 2022 roku w Nadleśnictwach: Dobrzany, Goleniów, Kłodawa, Skwierzyna, Strzelce Krajeńskie, w 2023 roku w Nadleśnictwach: Bogdaniec, Choszczno, Drawno, Głusko, Międzyrzecz; w 2024 roku w Nadleśnictwach: Barlinek, Kliniska, Łobez, Mieszkowice, Rokita (w planie). W 2019 roku kontroli nie realizowano.

¹²¹ Kontrole przeprowadzono - w 2019 roku w Nadleśnictwach Głusko, Kliniska, Mieszkowice, Skwierzyna, Różańsko; - w 2020 roku w Nadleśnictwach Dobrzany, Międzychód, Międzyrzecz, Międzyzdroje, Rzepin, Smolarz, Trzebież; - w 2021 roku w Nadleśnictwach Bogdaniec, Bolewice, Gryfice, Rokita; w 2022 roku w Nadleśnictwach Głusko, Kliniska, Mieszkowice, Skwierzyna, Różańsko; w 2023 roku w Nadleśnictwach Dobrzany, Międzyrzecz, Międzyzdroje, Rzepin, Smolarz, Trzebież; - w 2024 roku w Nadleśnictwach Bogdaniec, Bolewice, Gryfice, Międzychód, Rokita.

¹²² Dwóch skarg rozpatrzonych pozytywnie (2019 i 2024 rok) i dwóch negatywnie (2021 i 2023 rok).

¹²³ To jest zarządzeniem nr 84 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie organizacji i przyjmowania skarg i wniosków w Lasach Państwowych (GI-021-2/04), które obowiązywało do dnia 31 grudnia 2023 roku oraz zarządzeniem nr 101 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie organizacji i przyjmowania skarg i wniosków w Lasach Państwowych (GI.0210.8.2023), które obowiązywało od 1 stycznia 2024 roku.

Środowiskowych (dalej: CKPŚ) w siedmiu nadleśnictwach¹²⁴, Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w jednym nadleśnictwie¹²⁵ oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: NFOŚiGW) w jednym nadleśnictwie¹²⁶. Jedna kontrola została przeprowadzona w ramach krajowego projektu PGL LP pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów” przez NFOŚiGW¹²⁷. W przeprowadzonych kontrolach nie stwierdzono uchybień, skutkujących nieprawidłową realizacją projektów.

(akta kontroli str. 2154-2159)

Ponadto w okresie kontrolowanym CKPŚ przeprowadzało w wybranych nadleśnictwach kontrole zewnętrzne w ramach realizacji regionalnego projektu RDLP pn. „Zrównoważona turystyka na obszarach Natura 2000 w nadleśnictwach: Dębno, Międzyzdroje, Myślibórz, Ośno Lubuskie i Trzebież”¹²⁸ oraz regionalnego projektu RDLP pn. „Obszary Natura 2000 szansą wzbogacenia różnorodności biologicznej Puszczy Gorzowskiej”¹²⁹. Stwierdzone wnioski i zalecenia z kontroli *ex-ante* oraz *ex-post* zostały zrealizowane, a ustalenia kontrolne przekazywane były do wszystkich jednostek organizacyjnych RDLP celem zapoznania się.

(akta kontroli str. 2160-2164)

RDLP w Szczecinie posiadała dwa certyfikaty gospodarki leśnej¹³⁰. Corocznie zewnętrzna, akredytowana jednostka certyfikująca przeprowadzała audyt każdego z ww. certyfikatów (audyty wznowiające certyfikat)¹³¹ oraz audyty nadzoru¹³². W okresie kontrolowanym w RDLP przeprowadzono 11 audytów certyfikatów gospodarki leśnej obu systemów (12 audyt zaplanowano na koniec sierpnia 2024 roku), których wyniki były na bieżąco monitorowane¹³³.

(akta kontroli str. 1887-1891)

W okresie kontrolowanym Wydział Hodowli Lasu prowadził na bieżąco analizy wykonania prac z zakresu hodowli lasu, przyczyn opóźnień w ich realizacji i zmian rzeczowo- finansowych w planie danego roku. Poczynione obserwacje i wnioski były następnie argumentami podczas dyskusji w RDLP nad założeniami do przygotowywanych PUL dla poszczególnych nadleśnictw, zarówno na etapie wstępnego przygotowania do prac urzędniowych, jak i przy ich odbiorach. Analizy ww. wydziału dotyczyły przykładowo: postępów realizacji wiosennych prac

¹²⁴ Kontrole *ex – ante* (kontrole uprzednie przed wszczęciem postępowania przetargowego lub przed zawarciem umowy z wykonawcą) w sprawie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego dla zadań objętych projektem przeprowadzone w nadleśnictwach: Bogdaniec, Bolewice, Chojna, Glusko, Gryfice, Karwin i Rzepin.

¹²⁵ Kontrola *ex – ante* w sprawie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w Nadleśnictwie Rzepin.

¹²⁶ Kontrola *ex-post* (kontrola następcza – kontrola po zakończeniu postępowania i zawarciu umowy z wykonawcą) w sprawie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w Nadleśnictwie Karwin.

¹²⁷ Kontrola *ex – post* w sprawie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w Nadleśnictwie Kliniska.

¹²⁸ Kontrolę przeprowadzono w Nadleśnictwie Myślibórz.

¹²⁹ Kontrolę przeprowadzono w Nadleśnictwie Kłodawa.

¹³⁰ To jest certyfikat systemu FSC®(C022097) - Forest Stewardship Council® (dalej: FSC) o numerze SGSCH-FM/COC-012050 oraz certyfikat systemu PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes) o numerze PL17/0618.

¹³¹ Co 5 lat w przypadku FSC i co 3 lata w przypadku PEFC.

¹³² Raz w roku podczas obowiązywania certyfikatu.

¹³³ Po każdym audycie (na spotkaniu zamykającym audyt) omawiana była problematyka związana ze stwierdzonymi w jego trakcie uchybieniami i sporządzany był dokument stanowiący pisemnie sformułowane niezgodności, obserwacje a także możliwości doskonalenia. Następnie (w późniejszym terminie) jednostka certyfikująca przesyłała pełen raport z audytu. Stwierdzone niezgodności i wydane polecenia działań korygujących (PDK), wymagały wszczęcia działań naprawczych ze strony RDLP. W zależności od wagi stwierdzonych uchybień, mogły one wymagać zabiegów naprawczych jeszcze przed zamknięciem procesu audytu (sporządzenia raportu pisemnego) z pisemnym powiadomieniem jednostki certyfikującej o podjętych krokach. Podjęte działania naprawcze podlegały sprawdzeniu podczas kolejnego, właściwego dla stwierdzonych niezgodności, audytu nad certyfikatem gospodarki leśnej.

odnowieniowych, realizacji zabiegów pielęgnacyjnych, wykonania planu HOD (Hodowla Lasu) ogółem i w rozbiciu na poszczególne grupy czynności (wybrane zadania hodowlane) w określonym przedziale czasowym (np. analizy półroczne). Wynik ww. analiz danych corocznie były prezentowane na specjalnych naradach hodowlanych z udziałem zastępców nadleśniczych, specjalistów ds. hodowli lasu oraz szkółkarzy. Podczas tych spotkań omawiano aspekty merytoryczne związane z właściwym planowaniem zadań, jak również ich realizację, dostosowywaną do aktualnych potrzeb drzewostanów, które są stwierdzane bezpośrednio w terenie¹³⁴.

(akta kontroli str. 1887-1891, 1949-2029)

Ponadto w wyniku przeprowadzonych kontroli i w toku bieżącego nadzoru nad jednostkami organizacyjnymi, RDLP realizowała bieżące działania m.in. w zakresie planowania działań inwestycyjnych i utrzymania obiektów. W związku z powyższym, w projekcie pn. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu, zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów”, PPOŻ1 oraz PPOŻ2, zrealizowano i zaplanowano szereg działań inwestycji w zakresie m.in. budowy i przebudowy obiektów obserwacyjnych, punktów zaopatrzenia wodnego, zakupu systemów wczesnej detekcji pożarów oraz samochodów patrolowo-gaśniczych. Wnioski z kontroli ujęte były m.in. na etapie uzgadniania PUL w części dot. ochrony przeciwpożarowej lasu.

(akta kontroli str. 2088-2089)

10. W okresie objętym kontrolą RDLP wspierała i koordynowała realizację 17 projektów, z tego:

- osiem projektów krajowych LP, współfinansowanych z funduszy europejskich, nadzorowanych przez jednostkę LP - Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ) oraz Dyрекcję Generalną LP,
- cztery projekty regionalne, współfinansowane z funduszy europejskich w których Beneficjentem była RDLP,
- jeden projekt regionalny, współfinansowany z funduszy europejskich, realizowany w formule partnerskiej z udziałem Regionalnej Dyrekcji LP w Szczecinie, jako partnera, bez zaangażowania finansowego,
- cztery krajowe projekty rozwojowe PGL LP.

W projekcie krajowym LP „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków związanych z pożarami lasów” (PPOŻ), realizowanym w okresie 2016 – 2024, RDLP była największym beneficjentem środków spośród 17 regionalnych dyrekcji LP. Dofinansowanie działań z funduszy europejskich wynosiło ponad 6,3 mln zł.

W projekcie krajowym LP „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych” (MRN2), realizowanym w okresie lata 2016 – 2024 na terenie RDLP został osiągnięty najwyższy w całym projekcie wskaźnik rezultatu – pojemność obiektu małej retencji – ponad 83, 5 tys. m³ (Nadleśnictwo Rzepin – odtworzenie zbiorników retencyjnych).

Ogółem dofinansowanie otrzymane przez RDLP na realizację projektów z udziałem funduszy europejskich oraz krajowych wyniosło ponad 16 mln zł. Ponadto RDLP

¹³⁴ Pracownicy Wydziału Hodowli Lasu prowadzili ponadto kontrole problemowe i bieżące lustracje realizacji zadań w poszczególnych nadleśnictwach. Nadzór ten dotyczył m. in. realizacji programów uznawania odnowień naturalnych i restytucji chronionych gatunków drzew leśnych (cis pospolity i brekinia zwyczajna), prac odnowieniowych i zabiegów pielęgnacyjnych.

wspierała jednostki w przygotowaniu oraz realizacji projektów indywidualnych jednostek realizowanych z udziałem funduszy europejskich oraz krajowych.

Na podstawie Nadleśnictwa Drawno i Nadleśnictwa Myślibórz, jako jednostek organizacyjnych RDLP uczestniczących w realizacji *Projektu rozwojowego „Leśne Gospodarstwa Węglowe”*, sprawdzono wypełnianie obowiązków sprawozdawczych o których mowa w § 14 ust. 1 i 2 zarządzenia nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 września 2018 r. w sprawie realizacji projektu rozwojowego pod nazwą "Leśne Gospodarstwa Węglowe" (dalej: *zarządzenie DGLP w sprawie projektu LGW*)¹³⁵. Zgodnie z tym przepisem, nadleśnictwa będące wytwórcami JDW przygotowują raz do roku Sprawozdania z Realizacji Programu Węglowego w terminie do końca I kwartału roku następnego. Sprawozdania, są poddawane ocenie nadzorczej dokonywanej przez właściwych dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych, po czym podlegają przesłaniu do DGLP i weryfikacji przez Wydział Koordynacji Projektów Rozwojowych. Obydwa nadleśnictwa złożyły terminowo sprawozdania w 2019, 2021, 2022, 2023 i 2024 roku. Nadzwyczajnym wyjątkiem było nieterminowe złożenie sprawozdania w 2020 roku przez Nadleśnictwo Drawno¹³⁶. Z wyjaśnień Naczelnika Wydziału Projektów Rozwojowych wynikało, że spowodowane to było wprowadzeniem stanu wyjątkowego w związku z epidemią COVID-19, absencją pracowników oraz koniecznością organizacji pracy w trybie zdalnym.

(akta kontroli str. 2167-2228)

RDLP otrzymywała dotacje celowe¹³⁷ na sporządzania planów zalesienia lub inwestycji, o których mowa w art.35 ust.5 ustawy o lasach, realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (lata 2019-2022) oraz w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (lata 2023-2024). Corocznie w planach finansowo-gospodarczych (zasadniczych) RDLP ujmowała kwotę dotacji w wysokości 20 tys. zł. W latach 2019-2023 RDPL zaplanowała, a nadleśnictwa¹³⁸ wydatkowały łączną kwotę dotacji celowych w wysokości 100 tys. zł. W 2024 roku na realizację ww. zadań również zaplanowano kwotę dotacji celowych w wysokości 20 tys. zł.

(akta kontroli str. 2229-2231)

Z wyjaśnień Naczelnika Wydziału Hodowli Lasu wynikało, że planowanie wielkości dotacji przez poszczególne nadleśnictwa było utrudnione, ponieważ ciężko było przewidzieć, ilu właścicieli lasów prywatnych lub gruntów do zalesienia w przyszłym roku zdecyduje się skorzystać z programów pomocowych PROW / PS WPR. Corocznie w uzgodnieniu z DGLP w planie finansowo-gospodarczym (zasadniczym) uwzględniano kwotę 20 tys. zł, którą z kolei planowały w równej kwocie 5 tys. zł cztery nadleśnictwa, w których zachodziło największe prawdopodobieństwo sporządzania planów zalesień i planów inwestycji. Po zakończeniu prowadzonego przez Agencję Rozwoju Modernizacji Rolnictwa naboru wniosków o pomoc w ramach PROW / PS WPR, do których wnioskodawcy załączali plany sporządzone przez nadleśnictwa, następowało zestawienie kosztów sporządzenia planów. Po uzyskaniu informacji z nadleśnictw o wysokości poniesionych kosztów, Wydział Hodowli Lasu wnioskował do Dyrektora RDLP o zatwierdzenie operacyjnej zmiany planu podziału środków

¹³⁵ Biuletyn Informacyjny Lasów Państwowych z 2018 r. poz. 40. Od dnia 19 kwietnia 2024 roku obowiązuje zarządzenie nr 28 Dyrektora Generalnego z dnia 19 kwietnia 2024 roku w sprawie realizacji *Projektu rozwojowego „Leśne Gospodarstwa Węglowe”* (Biuletyn Informacyjny Lasów Państwowych z 2024 r. poz. 40).

¹³⁶ To jest w dniu 28.04.2020 r.

¹³⁷ Dotacje celowe na zadania zlecone przez administrację rządową w trybie art. 54 pkt 7 ustawy o lasach.

¹³⁸ To jest: dziesięć nadleśnictw w 2019 roku, siedem nadleśnictw w 2020 roku, trzynaście nadleśnictw w 2021 roku, siedem nadleśnictw w 2022 roku i trzy nadleśnictwa w 2023 roku.

dotacji budżetowej. Po zatwierdzeniu zmiany podziału środków, nadleśnictwa wystawiały noty, które następnie zestawiał Wydział Księgowości i przekazywał do DGLP w formie formularzy stanowiących załączniki do umowy dotacji.

(akta kontroli str. 2229-2231)

11. Na podstawie trzech PUL opracowanych dla nadleśnictw Dębno, Drawno, Łobez, które weszły w życie w okresie objętym kontrolą stwierdzono, że w BIP ww. trzech nadleśnictw oraz w BIP RDLP opublikowane zostały wykazy dokumentów związanych z opracowywaniem PUL. Wszystkie informacje o środowisku i jego ochronie (związane z PUL) zamieszczono w publicznie dostępnych wykazach¹³⁹, stosownie do regulacji zawartych w art. 21-24 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹⁴⁰. Wszystkie trzy projekty PUL zawierały pisemne podsumowania o których mowa w art. 55 ust. 3 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie.

(akta kontroli str. 2232-2239, 2312-2314)

12. Dyrektor RDLP oraz pracownicy wydziałów Biura RDLP, wskazali na następujące ograniczenia i utrudnienia RDLP w zakresie działalności dotyczącej urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu oraz utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych:

- Wydział Hodowli Lasu wskazał na: brak akceptacji społecznej dla prowadzonej w Polsce trwałej, wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej, wpływ zmian klimatycznych, dynamiczny rozwój urbanistyczny i zmniejszona podaż gruntów pod zalesienia, negatywne skutki regulacji prawnych związanych z ochroną gatunkową, presja społeczna na zwiększanie udziału starodrzewów, brak rzetelnej kampanii informacyjnej, ekologiczne, społeczne i ekonomiczne konsekwencje ograniczeń w pozyskiwaniu drewna, nadmierne stany zwierzyny;- Wydział Ochrony Lasu wskazał na: zmiany klimatyczne, anomalie pogodowe, ograniczony wybór środków ochrony roślin zatwierdzonych do stosowania w leśnictwie przeznaczonych do ograniczania liczebności szkodliwych owadów;

- Wydział Urządzania Lasu wskazał na: zmiany klimatyczne, anomalie pogodowe, polaryzację oczekiwań społecznych oraz brak świadomości części społeczeństwa odnośnie konieczności projektowania cięć odnowieniowych celem uzyskania lub stworzenia dogodnych warunków do rozwoju młodego pokolenia roślinności drzewiastej (następstwo pokoleń), a także brak akceptacji części społeczeństwa odnośnie konieczności projektowania cięć pielęgnacyjnych niezbędnych dla zachowania właściwej kondycji, stanu sanitarnego i trwałości drzewostanów;

- Wydział Zarządzania Zasobami Leśnymi wskazał na: brak obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub brak decyzji o warunkach zabudowy na zalesienie / prowadzenie gospodarki leśnej, ograniczenia wynikające z zapisów planów ochronnych dla obszarów *Natura 2000* (zakaz zalesiania trwałych użytków zielonych), mały udział gruntów leśnych innej własności niż Skarb Państwa na terenie RDLP, ograniczenie w nabywaniu gruntów z obowiązującymi dopłatami z rządowego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, nieuregulowany stan prawny nieruchomości proponowanych do nabycia (zapisy w księgach wieczystych itd.).

¹³⁹ Na stronie BIP RDLP w formie wykazu (adres: <https://www.gov.pl/web/regionalna-dyrekcja-lasow-panstwowych-w-szczecinie/wykaz-dokumentow-zawierajacych-informacje-o-srodowisku>), a na stronach BIP nadleśnictw w formie trzech oddzielnych kart informacyjnych.

¹⁴⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1112.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 19.09.2024 r.

Kontroler
Cezary Romanczenko
Starszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*

*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*